

Golle Nelaabe

¹ Waayam Tawfilus, e ley dewtere am arandeere ndee, mi winndii hen ko Iisaa fuddiri golude e waajaade fuu, ² faa nannde nde mo nabbinaa ndee, caggal o wasike nelaabe 6e o suborii Ruuhu Ceniido 6ee.

³ Caggal nde o torraa ndee, o bannginani 6e hoore makko, o hollirii 6e e daliilaaji keewdi omo wuuri. O wondi e ma66e balde capande nay, omo waajoo 6e haala Laamu Laamdo. ⁴ Nannde wootere omo naamda e ma66e, o wasii 6e pati 6e ngodfoo Urusaliima, 6e kettoo fodoore Baabiraado nde 6e naniri mo ndee.

O wii:

⁵—Yaayaabatisirannoo ndiyam, kaa e ley balde seeda, onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.

⁶ Be fuu 6e kawri, 6e lamndii mo, 6e mbii:

—Joomiraado, e oo wakkati ngartirtaa laamu Israa'iila naa?

⁷ Iisaa jaabii 6e, wii:

—On mbaawaa anndude jamaanuujii e wakkatiiji di Baabiraado wadiri baawde mum. ⁸ Kaa so Ruuhu Ceniido oo jippike e moodon, on keban baawde, on laatoto seedee'en am ley Urusaliima e ley leydi Yahuudiya fuu, kaɗum e Samariya, faa to leydi haafi.

⁹ Nde o haalnoo dum ndee, o nabbinaa. Be tiggatii, e6e yeewa faa luurde suddi mo.

¹⁰ Do 6e tiggatii kammu oo tawi omo nabbinee doo, wor6e didon 6e kaddule daneeje ngari ndardii e ma66e, ¹¹ mbii:

—Galilinkooɓe, ko saabii so ndari-don, oɗon yeewa kammu? Iisaa ittaado e mon so ɗabbintinaa dow kammu oo wartiran hono no njiiru-don omo ɗabbitira dow kammu nii.

¹² Nde ɓe iwnoo to waamnde haayre wiyeteende Jaytun ndee, ɓe mbirfitii Urusaliima. Ton e Urusaliima ana waara e kilon gooto. ¹³ Nde ɓe njottii ndee, ɓe ɗabboyi suudu dowuuru ndu ɓe mboownoo mooɓtaade e mum nduu. Nelaabe ɓee ngoni: Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e Andire e Filipa e Tomaa e Bartolome e Matta e Yaakuuba ɓii Alfaa e Simon kiranoowo suudu baaba e Yahuuda ɓii Yaakuuba. ¹⁴ Ɓe fuu ɓe laatii daande wootere, eɓe tiidi e duwaawu, kamɓe e mijiraaɓe Iisaa e Mariyama inna Iisaa e rewɓe woɓɓe.

No Mattiyas loomtorii Yahuuda

¹⁵ Ley deen jalaade, goondinɓe ko waarata e teemedere e noogay kawri. Piyeer immii, darii hakkunde maɓɓe, wii:

¹⁶ —Sakiraaɓe, ko Ruuhu Ceniido haaliri e hundo Daawuuda, ko woni e Binndi dii koo, tabitirii no haaniri nii: o haaliino haala Yahuuda, kolluɗo nannguɓe Iisaa ɓee laawol oo. ¹⁷ E meeden Yahuuda hiisetenoo, o heɓii ngeɗu makko e golle e nelal. ¹⁸ (Kaalisi mo o yeenanoo e golle makko bonɗo oo, o soodi dum ngesa, o yehi o wartoyii ley magga, reedu makko seekii, teketi makko fuu mbaylii e leydi. ¹⁹ Yimɓe Urusaliima fuu nanii dum. Dum wadi so ɓe inndiri ngesa ngaa Akel-dama. E ley demngal maɓɓe dum woni «Ngesa Yiiyamaawa».) ²⁰ Sabi dum winndii e ley dewtere Jabuura:

«Yo galle makko laato saabeere,

pati fay gooto hoɗu hen.

Yo goddo darto darnde makko.»*

²¹ Haya, worɓe yogaaɓe njaadii e men ko juuti gila nde Joomiraado men Iisaa wondi e men ndee,

²² iwde e wakkati mo Yaayaa looti mo lootogal batisima yaade e jalaande nde o ɓamtaa faade e kammu ndee. Joonnoo, ana tilsi gooto e maɓɓe laatidoo e men seedee immitagol Iisaa.

²³ Be ndarni worɓe diɗon: Yuusufu noddirteedo Barasaba coowirteedo Yustus, kaɗum e Mattiyas.

²⁴ Be nduwii, ɓe mbii:

—Joomiraado, aan annduɗo ɓerde yimɓe fuu, fammin min mo cubi-daa e ɓee doo diɗon ²⁵ faa roondoo golle e nelal, loomtoo Yahuuda joppuɗo ɗum so yehi to nokku mo haandi e mum oo.

²⁶ Be ngadi urwa maɓɓe. Urwa oo hawri e Mattiyas. O hiisodaa e nelaabe sappo e go'o ɓee.

2

No Ruuhu Ceniido jipporii dow goonɗinɓe

¹ Nde iidi biyeteedo Pantekot warnoo ndee, goonɗinɓe Iisaa ɓee fuu moobtii e nokku gooto.

² Oon wakkati fuu, dillere wa'unde no henndu mawndu nii iwri dow kammu, hebbini suudu do ɓe njoodii doo fuu. ³ Ko wa'i no demde yiite nii ɓanngani ɓe. De peccii, de pawii e gooto maɓɓe fuu. ⁴ Be fuu ɓe keewi Ruuhu Ceniido, ɓe puɗɗi haalde demde janane no Ruuhu oo hokkiri ɓe ɓe kaala nii.

⁵ Worɓe Yahuudiyankooɓe hulɓe Laamɗo iwooɓe e tatteeji dii fuu ana njoodii Urusaliima.

⁶ Nde dillere ndee waɗunoo ndee, jamaa oo fuu

* **1:20** Jabuura 69.26; 109.8

hawriti, wemmbaa, sabi gooto fuu nanii demngal mum ana haalee. ⁷ Be fuu 6e mbemmbaa, 6e kaaynaa, 6e mbiyondiri:

—Bee haaloo6e fuu nganaa Galilinkoo6e naa?

⁸ Dum nee, hono hen gooto e meeden fuu nanirta ko 6e kaalata e demngal ngal muyni? ⁹ En Partiyankoo6e e Mediyankoo6e e Elamiyankoo6e, en joodii6e Mesopotamiya, kaɗum e Yahuudiya e Kappadokiya e Ponta e Asiya ¹⁰ e Firigiya e Pamfiliya e Misira e leyde sera Libiya hedde Sireene. Yoga e meeden iwii e Roma, ¹¹ en Yahuudiyankoo6e kaɗum e naatu6e e diina Yahuudiyankoo6e. Yoga kasen iwii Kereta, yoga iwii leydi Arabiya. Kaa dum e taweede fuu, en fuu eden nii nana e6e kaala e demde meeden golleeji mawdi di Laamdo wadi dii!

¹² Be fuu 6e mbemmbaa, 6e cikkitii, 6e mbiyondiri:

—Kodum dum foti laataade?

¹³ Wob6e ana njaayra goondin6e 6ee, ana mbiya:

—Be haar6e doro so e6e cigira!

No Piyeer waajorii jamaa oo

¹⁴ Piyeer dardii e sappo e go'o 6ee, toowni daande muudum, wii jamaa oo:

—Onon Yahuudiyankoo6e e onon joodii6e Urusaliima fuu, kettinee haala am yalla odon paama kabaaru gadudo oo. ¹⁵ Bee yim6e nganaa sigir6e hono no onon miildaton nii, sabi jooni yo nawlal tan. ¹⁶ Dum woni ko annabi Yo'ila wii:

¹⁷ «Laamdo wii:

E ley nalaade cakitotoode dee

mi saakan Ruuhu am e dow tagaa6e fuu.

Bib6e moodon wor6e e rew6e

kaaliran hono no annabaabe nii,
jokolbe moodon njiyan ko yellitii e mum'en,
nayeebe moodon koydinte.

18 Fay golloobe am worbe e golloobe am rewbe,
mi saakan Ruuhu am dow muudum'en e ley
deen jalaafe,
be kaaltan konngol ngol loow-mi e maabee
ngol.

19 Mi wadan kaayde dow kammu,
mi wadan taagumansaaji dow leydi,
di laatoo yiyam e yiite e cuurki.

20 Fade jannde gartol Joomiraado mawnde ted-
dunde ndee warde,
naange nibban,
lewru wojjan hono no yiyam nii.

21 Nden, neddo fuu noddudo innde Joomiraado
hisinte.»*

22 Piyeer wii kasen:

—Israa'iilankooobe, kettinee dii haalaaji: Iisaa
Nasaraatunke oo yo neddo mo Laamdo subanii on.
Laamdo hokki dum baawde, o hokki dum wadude
kaayde e taagumansaaji hakkunde mon, no onon
e ko'e mon anndir-don nii. ²³ On ngadii oon neddo
e juude bonbe, on tontii mo e leggal bardugal, on
mbaririi mo no Laamdo muuyrunoo dum laatoo
gila arande nii. ²⁴ Kaa Laamdo wuurtinii mo,
itti mo e naawalla maayde, sabi maayde ndee
waawaanoo heddoraade mo. ²⁵ Sabi Daawuuda
ana haala haala makko nde wii:

«Wakkati fuu mido yiya Joomiraado,
sabi omo jaamo am, pati mi yeryerta.

26 Saabe majjum bernde am seyii,

* 2:21 Yo'ila 3.1-5

demngal am jaarii
 faa terde am duu mbaaltoo dow jikke,
 27 sabi a yoppataa yonki am hakkunde maaybe,
 a accataa Ceniido maa oo jola.

28 A anndinii kam laawi nguurndam,
 mido seyii sabi ada wondi e am.»†

29 Piyeer jokkini hen:

—Sakiraaɓe, mido haalana on ko laabi haala njaati meeden Daawuuda: o maayii, o iraama, yanaande makko ndee ana do meeden doo faa hannde. 30 O annabaajo, omo anndi Laamdo hunanike mo gooto e taaniraaɓe makko joototo e bimmbeere makko laamu. 31 O adii o yii o haali haala immitagol Almasiihu, kaɗum yonki muudum accaaka hakkunde maaybe, terde muudum jolaali. 32 Oo woni Iisaa mo Laamdo immintini, min fuu miden ceedii. 33 Laamdo toowni mo, heedini mo jaamo muudum, mo hebi e Baabiraado Ruuhu Ceniido podananoodo en oo, o saaki dum. Jooni odon njiya dum, odon nana dum. 34 Sabi Daawuuda meedaali njabbude dow kammu, kaa wii:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda jaamo am,

35 faa mi wada njaɓɓaa waybe maa.»‡

36 Yo suudu baaba Israa'iila fuu taylor Laamdo wadii Iisaa mo tontu-don e leggal bardugal oo Joomiraado, wadii dum Almasiihu.

Haala deental adiiɓe goondinde

37 Nde ɓe nannoo kaa haala ndee, ɓe tayi sanne, ɓe mbii Piyeer e nelaabe heddiibe ɓee:

† 2:28 Jabuura 16.8-11 ‡ 2:35 Jabuura 110.1

—Sakiraaʼe, kodum min ngadata?

³⁸ Piyeer jaabii ʼe, wii:

—Tuubee, gooto e moodon fuu lootiree lootogal batisima e innde Iisaa Almasiihu, yalla odon keʼa yaafeede luutti. Nden on ndokkete Ruuhu Ceniido. ³⁹ Sabi fodoore ana woodani on, onon e ʼiʼʼe moodon e wodduʼe fuu. Ende woodani neddo mo Joomiraado Laamdo meeden noddi fuu.

⁴⁰ Caggal dum, Piyeer seedanike ʼe haalaaji goddi keewdi, ana waajoo ʼe, ana wiya:

—Celee e ndee fedde bonnde yalla odon kisa.

⁴¹ Jaʼuʼe haala makko ʼee lootaa lootogal batisima. Nannde nden, ana foti ujunaaji tati neddo ko naati e deental goondinʼe ngal.

⁴² Eʼe njokki waaju nelaabe ʼee, eʼe nannongondiri e deental maʼʼe ngal, eʼe taya buuru, § kasen eʼe ngadida duwaawuuji. ⁴³ Kulol naati e gooto fuu, sabi nelaabe ʼee kaʼum'en duu ana ngadannoo kaayde e taagumansaaji keewdi.

⁴⁴ Goondinʼe ʼee fuu yo daande wootere, ʼe ngadi fii maʼʼe fuu foroba. ⁴⁵ Be cootti jawleele maʼʼe, ʼe ndokki gooto fuu ko hasindini e muudum.

⁴⁶ Nannde fuu ʼe kawritan ley Suudu Dewal Mawndu nduu, ʼe laatii daande wootere, eʼe taya buuru, eʼe jaamda ley cuudi maʼʼe ley weltaare e seyo. ⁴⁷ Eʼe njetta Laamdo, yimʼe fuu ana njidi ʼe. Nannde fuu Joomiraado ana beydana deental ngal hisooʼe.

§ 2:42 Maanaa tayude buuru woni rewirde Laamdo hiraande seniinde.

3

No Piyeer selliniri bonnguujo e no waajorii yimbe

¹ Piyeer e Yuhanna naaddi ley Suudu Dewal Mawndu nduu wakkati sallifanaa. ² Tawi gorko bonnguujo pindudo e bonnguwaaku ana joodii damal Suudu Dewal Mawndu mbiyeteengal Damal Lobbal. Nannde fuu yimbe makko njoyyinan mo don faa o garbinoo naatoobe Suudu Dewal Mawndu bee sadaka. ³ Nde o yii Piyeer e Yuhanna ana naata ndee, o garbinii dum'en. ⁴ Be taykitii mo, non Piyeer wii:

—Yeew min!

⁵ O yeewi be, sabi omo miilii hebude e maabe huunde. ⁶ Piyeer wii:

—Mi walaa kaalisi, mi walaa kanje, kaa mi hokkete ko njogii-mi koo: saabe Iisaa Almasiihu Nasaraatunke oo, imma yaa!

⁷ O nanngi junngo muudum jaamo, o darni dum. Don e don koyde muudum teenji e leydi, ⁸ gurbitii, darii, ana yiiloo. O naatidi e maabe ley Suudu Dewal Mawndu nduu, omo yiiloo, omo fitta, omo yetta Laamdo. ⁹ Yimbe bee fuu njii mo, omo yiiloo, omo yetta Laamdo. ¹⁰ Be annditi mo, kanko woni joodotonoodo e Damal Lobbal ngal so ana garbinoo oo. Kaayde e wemmbere nanngi be sanne saabe ko o hebi koo.

¹¹ Do o jokkondirnoo e Piyeer e Yuhanna doo, yimbe bee fuu ndogi kawriti e maabe to ndanki mbiyeteeki ndanki Suleymana too no poti haayneede. ¹² Nde Piyeer yiinoo dum ndee, wii yimbe bee:

—Israa'iilankooḅe, ko wadi so oḁon kaaynee ḁum ḁoo? Ko wadi so oḁon puttina min gite, hono baawḁe amen naa kulol amen Laamḁo wadi so oo gorko ana yaha e koyḁe muuḁum? ¹³ Laamḁo Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, Laamḁo njaati-raaḅe meeden, teddini kaadime muuḁum Iisaa. Kaa onon on ngadii mo e juude laamu, on njankirii mo yeeso Pilaatu, fay so taweede Pilaatu ana yidunoo yoppitinde mo. ¹⁴ Kaa onon, on njankirii Ceniido Poocciitido oo, on ndaartii yoppitaneede barḁo hoore. ¹⁵ Gaddoowo nguurndam ndu-umiidam oo, oon mbar-ḁon. Kaa Laamḁo wuur-tinii mo e maayde. Miden ceedii ḁum. ¹⁶ Gorko mo njiyaton mo anndu-ḁon oo, ko mo goonḁini Iisaa koo sellini mo yeeso moodon on fuu.

¹⁷ Haya, sakiraaḅe, hono ko onon e hooreḅe moodon ngadu-ḁon Almasiihu koo, mido anndi yo majjere tan. ¹⁸ Kaa hono nii Laamḁo tabintiniri ko annabaaḅe muuḁum fuu kaali koo: Almasiihu torroto. ¹⁹ Ndennoo tuabee, ngarton, yalla luutti moodon ana tosee, ²⁰ yalla Joomiraado ana waddana on wakkatiiji ceyniidi, nelda on Iisaa Almasiihu cuḅananoodo on gila arannde oo. ²¹ Ana tilsi oon heddo dow kammu faa nde Laamḁo heyḁintini kulle ḁee fuu, no annabaaḅe seniibe ḅee kaaldunoo haala muuḁum gila arannde nii.

²² Sabi Muusaa wii: «Joomiraado Laamḁo moodon nelan e mon annabaajo hono am, sakiike mon. Njaḅon huunde fuu ko o haalanta on. ²³ Neddo fuu mo jaḅanaali annabaajo oo, yaltinte e suudu baaba, halkete.»*

* **3:23** Fillitagol Tawreeta 18.15,18,19

24 Gila e Samuyila faa e annabaabe jokkuɓe e muudum, ɓe fuu eɓe kaalannoo haala deɓe palaade.

25 Onon ngonni ronooɓe annabaabe ɓee, onon ngonni ronooɓe aadi ndi Laamɗo nanngani njaati-raabe men ɓee nde wii Ibarahiima: «E iwɗi maa, cuuɗi baaba aduna oo fuu keɓirta barke.»†

26 Nde Laamɗo immintinnoo Iisaa kaadime muudum oo ndee, e moodon o adii nelde dum, faa o waɗa e mon barke e ley ko o wartirta homo e mon fuu e makko so njoppon golle mon bonɗo.

4

Kabaaru Piyeer e Yuhanna yeeso waalde Saahiibe

1 Nde Piyeer e Yuhanna kaaldata e yimɓe ɓee ndee, yottinoobe sadaka e mawɗo hayboobe Suudu Dewal Mawndu oo, kaɗum e Saduki'en ngari e maɓɓe. 2 Eɓe mettaa sabi Piyeer e Yuhanna ana njanngina yimɓe ɓee haala immital maayɓe, ko ɓe mbii Iisaa wuurtii koo. 3 Be nanngi ɓeen, ɓe uɗɗi dum'en e kasu faa janngo muudum, sabi tawii hiiriino. 4 Kaa heewɓe e nanɓe waaju oo ɓee ngoondini, faa ɓe laatii ko foti ujunaaji joy gorko.

5 Janngo muudum, hooreeɓe maɓɓe e mawɓe e dunkee'en Sariya kawritoyi Urusaliima.

6 Annas Jottinoowo Sadaka Mawɗo oo e Kayafas e Yuhanna e Aleksandere e iwɗi hooreeɓe yottinoobe sadaka ndii fuu ana ton. 7 Be ndarni Piyeer e Yuhanna yeeso maɓɓe, ɓe lamndii dum'en e dow dabare honde naa alhorma homo ɓe celliniri bonnguwo oo.

8 Nden, Piyeer keewɗo Ruuhu Ceniido oo wii ɓe:

† 3:25 Puɗɗooɗe 12.3

—Hooreeɓe e mawɓe, ⁹ so on lamndike min hannde moyyere nde min ngadani bonnguujo oo ndee, on lamndike min no o selliri, ¹⁰ oɗon kaani anndineede ɗum, onon e Israa'iilankooɓe ɓee fuu. Saabe Iisaa Almasiihu Nasaraatunke mo tontunon e leggal bardugal so Laamɗo wuurtini ɗum oo, kaɗum darni mo yeeso mon so sellini mo. ¹¹ Iisaa woni:

«haayre nde onon mahoɓe tippiti-ɗon,
laatiinde haayre ɓurnde fuu teentilaade e
maadi ndii.»*

¹² Kisindam heɓirtaake e godɗo fey, innde wonnde duu walaa ley aduna oo fuu nde Laamɗo hokki yimɓe nde kaan-den hisinireede.

¹³ Nde waalde Saahiiɓe ɓee njiinoo cuusal Piyeer e Yuhanna ndee, ɓe kaaynaa, sabi eɓe anndi ɓeen njannginaaka, ɓe baadiyankooɓe. Be annditi ɓeen ana ngondunoo e Iisaa. ¹⁴ Kaa nde ɓe njiinoo gorko cellinaaɗo oo ana dardii e maɓɓe, walaa fuu ko ɓe mbaawi yeddude. ¹⁵ Be njamiri yo ɓeen njaltu sarirde ndee, eɓe ndawrida, ¹⁶ eɓe mbiya:

—Kodum ngadaten ɓee ɗoo worɓe ɗidon? Tabitanii hoɗuɓe Urusaliima fuu, ɓe ngadii ɗoo haaynde maanunde, kasen duu en mbaawaa yeddude ɗum. ¹⁷ Kaa ndaalo-den ɓe, kaden ɓe haalande fay gooto innde Iisaa ndee pati ɗum saakoo e ley yimɓe ɓee.

¹⁸ Nden ɓe nodditi ɓeen kasen, ɓe njaggini ɗum'en pati mbaajoo, pati njanngina innde Iisaa.

¹⁹ Kaa Piyeer e Yuhanna njaabii ɓe, mbii:

—Onon e ko'e moodon, yeewee yalla ɗowtanaade on luutta Laamɗo woni goonga.

* **4:11** Jabuura 118.22

²⁰ Minen kaa, min mbaawaa njoottude haalde ko min njiiri gite amen e ko min naniri noppi amen.

²¹ Be ndaalii been kasen. Caggal dum, be njoppiti dum'en, tawi be kebaali fay huunde ko be njukkira dum'en saabe yimbe bee. Sabi yimbe fuu ana njetta Laamdo dow ko wadi koo. ²² Celliniraado haaynde ndee oo, duubi muudum ana buri capande nay.

²³ Nde be njoppaa ndee, Piyeer e Yuhanna mbirfitii to yimbe muudum'en, njantanii dum ko hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe mbii dum'en koo fuu. ²⁴ Nde been nani dum ndee, be fuu be laatii daande wootere, be eewnii Laamdo, be mbii:

—Laamdo, tagudo kammu e leydi e geeci e ko woni e muudum'en fuu, ²⁵ aan kaalirdo dow baawde Ruuhu Ceniido e hunduko njaati amen Daawuuda kaadime maa nde oon wii:

«Ko saabanii leji jirkitaade?

Ko saabanii yimbe miilde miilooji boli?

²⁶ Kaanankooobe aduna ndarii,
ardiiobe moobtondiri faa kaaba
e Joomiraado e Almasiihu muudum.»†

²⁷ Tayoral, e ley ndee ngalluure Hirudus e Pontiyu Pilaatu nanngondirii e Israa'iilankooobe e leji goddi faa kaaba e Iisaa, kaadime maa ceniido mo cubi-daa oo, ²⁸ yalla ebe ngolla ko koddirno-daa baawde maa e muuyde maa fuu. ²⁹ Jooni Joomiraado, yeew gidi mabbe dii, ndokkaa golloobe maa waajoraade haala maa fuu cuusal, ³⁰ banngin baawde maa, sellin jawbe, wadu taagumansaaaji e kaayde saabe Iisaa, kaadime maa ceniido oo.

† 4:26 Jabuura 2.1-2

³¹ Nde 6e tilinoo jaagaade Laamdo ndee, nokku do 6e kawritinnoo doo dimmbii. Be fuu 6e kebbinaa Ruuhu Ceniido, ebe mbaajoroo konngol Laamdo ngol cuusal.

No goondinbe bee nguurdi

³² Jamaa goondinbe oo fuu yo daande wootere yo hakkille gooto. Be ngadi ko 6e njogii fuu foroba, fay gooto e ma6be wiyantaa jawdi muudum fay huunde. ³³ Baawde mawde nelaabe bee ceetortonoo immitagol Iisaa Joomiraado, kasen duu moyyere mawnde ana e ma6be 6e fuu. ³⁴ Fay gooto e ma6be hasindinaa, sabi jogii6e gese e galleeji fuu coottan, ngadda kaalisi oo, ³⁵ tummba dum e juude nelaabe bee. Nden homo e ma6be fuu hokkee ko hasindini e muudum.

³⁶ Iwdo e lejol Lewi† biyeteedo Yuusufu, mo nelaabe bee coowirannoo Barnabas (dum woni bii koomtoowo), pindo Kiprus, ³⁷ ana joginoo ngesa, sootti nga, waddi kaalisi oo, tummbi dum e juude nelaabe bee.

5

No Ananias e Safira penirani Ruuhu Ceniido

¹ Gorko biyeteedo Ananias ana wondi e jom suudu muudum Safira. O sootti ngesa makko.

² O suudi feccere e kaalisi oo, jom suudu makko oo ana anndani. O nabi ko heddii koo, o hokki nelaabe bee. ³ Piyeer wii:

—Ananias, ko saabii so accu-daa Ibiliisa naata e bernde maa faa penanaa Ruuhu Ceniido, cuudaa yoga e coggu ngesa ngaa? ⁴ Tama wanaa aan e

† **4:36** Yim6e lejol Lewi ngonnoo humanii6e golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

hoore maa jeynoo nga? Tama nde coottu-daa nga ndee, a waawaano nawtoraade kaalisi oo? Ko hewti maa so ngad-daa nii? Wanaa yimbe penan-daa, Laamdo penan-daa.

⁵ Nde Ananias nani kaa haala ndee, tayi, saami, maayi. Dum laatanii nanbe dum bee fuu kulol manngol. ⁶ Sukaabe jokolbe immii, ngadi mo e kasanke, ndoondii mo, njalti sella, iri mo.

⁷ Caggal muudum, ko waarata e leeruuji tati, jom suudu makko naati, tawi nanaali ko wadi koo.

⁸ Piyeer wii mo:

—Haalanam so tawii dum jaati coottu-don ngesa moodon ngaa?

O wii:

—Ooho, dum jaati min cootti.

⁹ Nden Piyeer wii mo:

—Hono aan e jom suudu maa kawrir-don faa itton koro Ruuhu Joomiraado? Muju, iroynoobe jom suudu maa ana ngara, naa be nabe, aan duu!

¹⁰ Oon wakkati fuu, kanko duu o tayi, o saami yeeso Piyeer, o maayi. Jokolbe bee naati, tawi o maayii, be ndoondii mo, be njalti sella, be iri mo bannge jom suudu makko. ¹¹ Kulol manngol nanngi deental goondinbe bee e nanbe dum bee fuu.

No nelaabe bee ngolliri taagumansaaji e kaayde

¹² Nelaabe bee ana ngadannoo taagumansaaji e kaayde keewde hakkunde yimbe bee. Goondinbe bee fuu ana kawrita ley ndanki Suleymana kii, be fuu be daande wootere. ¹³ Fay gooto e wobbe bee suusaa takkaade e mabbe. Kaa dum e taweede yimbe bee ana teddina be. ¹⁴ Goondinbe Joomiraado bee ana beydoro yimbe heewbe, jamaa

worbe e rewbe, ¹⁵ faa be ndoondii jawbe, be njal-tini dum'en dow mbeddaaji, ebe lelna dum'en e dow leese e daage, yalla so Piyeer warii, mbeelu muudum ana mema yoga ma66e. ¹⁶ Yimbe heewbe iwri e geelle piliide Urusaliima dee, ngaddi jawbe e laddaabe. Been fuu cellinaa.

No nelaabe bee torrira

¹⁷ Ndennoo, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e tawdaabe e muudum hakkille bee, dum woni Saduki'en, haasidaaku naati e ma66e. ¹⁸ Be nanngi nelaabe bee, be uddi dum'en ley kasu. ¹⁹ Kaa e oon jemma, malaa'ika Joomiraado udditi dame kasu oo dee, yaltini be, wii:

²⁰ —Njehee ndaroyee ley Suudu Dewal Mawndu too, mbaajo-don yimbe haalaaji dokkooji nguurn-dam kesam dii fuu.

²¹ Nde be nannoo dum ndee, be naatoyi e Suudu Dewal Mawndu nduu gila beete, ebe njanngina.

Non Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e battaa'en mum noddi waalde Saahii6e e maw6e Israa'ila fuu batu. Be njamiri nelaabe bee ittoyee to kasu too, ngaddee. ²² Kaa nde doomoo6e bee njottinoo ndee, tawaali been e ley kasu oo. Be mbirfitii, be kaaltani waalde Saahii6e bee, be mbii:

²³ —Min tawii kasu oo ana uddii ana sokii, doomoo6e bee ana ndarii sella ana pewtondiri e dame dee, kaa nde min udditinnoo ndee, min tawaali fay gooto ley too.

²⁴ Nde mawdo doomoo6e Suudu Dewal Mawndu oo e hooree6e yottinoo6e sadaka bee nani dum ndee, be mbemmbaa ko dum foti laataade. ²⁵ Nden neddo gooto wari, humpiti be, wii:

—Wor6e 6e udduno-don kasu 6ee, annii ndarii ley Suudu Dewal Mawndu too, ana njanngina yim6e!

²⁶ Nden, mawdo doomoo6e oo yaadi e doomoo6e, ngartiri nelaabe 6ee. Kaa 6e ngadiraali dum doole sabi e6e kula pati yim6e mbedoo 6e kaaye.

²⁷ Nde 6e ngartiri been ndee, 6e ndarni dum'en yeeso waalde Saahii6e 6ee. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii 6e, ²⁸ wii:

—Min ndaalinoke on daalooore sattunde, pati njannginon haala gorko oo. Kaa onon on caakii waaju moodon oo ley Urusaliima. Kasen duu, odon njidi min ngoytiree gorko oo.

²⁹ Piyeer e nelaabe 6ee njaabii, mbii:

—Neddo ana haani dwtanaade Laamdo faa bura no dwtirantoo yim6e nii. ³⁰ Laamdo njaatiraa6e meeden wuurtinii Iisaa mo tontu-don e leggal so mbar-don dum oo. ³¹ Kanko Laamdo teddini so toowni, so joyyini banng muudum jaamo, wadi mo hooreejo, wadi mo kisi-noowo faa o hokka Israa'iilankoo6e no tuubira, yalla ana ke6a yaafeede luutti. ³² Minen ngoni seedee'en kabaaruuji dii, minen e Ruuhu Ceniido mo Laamdo hokki been dwtanii6e dum.

³³ Nde 6e nani dum ndee, 6e mbilaa sanne, 6e ndawridi no 6e mbarda been. ³⁴ Gorko jeyaado e waalde Farisa'en biyeteedo Gamaliyel, janngi-noowo Sariya Muusaa, teddudo e yim6e fuu, im-mii darii hakkunde waalde Saahii6e 6ee, yamiri nelaabe 6ee njaltinee seeda. ³⁵ Caggal dum, o wii 6e:

—Israa'iilankooḅe, ndeenee ko'e mon e ḅee yimḅe e ko anniyi-don wadude koo. ³⁶ Tewdas ḅanngiino ko ḅooyaali. Omo jogorinoo hoore makko won no o foti. Ko waarata e yimḅe teemedē nayan ana njokkunoo e makko. O waraama, jokkunooḅe e makko ḅee fuu caakike, fay gooto heddaaki. ³⁷ Caggal makko, Yahuuda Galilinke oo wariino wakkati limgal, yimḅe heewḅe njokkii e makko. O halkike kanko duu, jokkunooḅe e makko ḅee fuu caakike. ³⁸ Jooni, mido haalana on: ngoortee ḅee yimḅe, celon e maḅḅe. Sabi so anniyaaji maḅḅe e golle maḅḅe to yimḅe iwri, firritoto. ³⁹ Kaa so nii tawii to Laamdo iwri, on mbaawaa sakkaade dum. Kaybee, pati on luuttu Laamdo!

⁴⁰ Waalde Saahiiḅe ḅee njaḅi dabare makko. Be nodditi nelaabe ḅee, ḅe pii dum'en, ḅe ndaalii dum'en pati kaala haala innde Iisaa kasen, ḅe njoppiti dum'en. ⁴¹ Nelaabe ḅee iwi yeeso waalde Saahiiḅe ḅee. Be ceyii sabi Laamdo ana teddini ḅe, ko yimḅe koyi ḅe saabe Iisaa koo. ⁴² Gila dum wadi, ḅe keraali e waajaade e jannginde Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu ley Suudu Dewal Mawndu nduu e ley galleeji.

6

No worḅe njeddon cubiraa faa mballa nelaabe ḅee

¹ E deen balde, tawi taalibaaḅe ḅee ana ḅeydoo heewde, Yahuudiyankooḅe haaloḅe yunaninkoore ngullanii Yahuudiyankooḅe haaloḅe ibaraninkoore, sabi rewḅe mum'en talka'en ḅe worḅe mum'en maayi ḅee njakkantaake hiraande so yimḅe fuu ana

njakkanee. ² Nelaabe sappo e didon bee noddi jamaa goondinbe oo fuu, mbii:

—Minen, yoppude konngol Laamdo, min kiinnoo jakkaade hiraande, sellantaa min. ³ Sakiraaɓe, cuɓee hakkunde moodon worɓe njeddɔn anndiraaɓe gikku lobbo, heewɓe Ruuhu Ceniido e caahu, faa min keettina dum'en e oon golle. ⁴ Minen kaa, accon min kiinnoo wadude duwaawu e waajaade konngol Laamdo.

⁵ Haala kaa weli goondinbe bee fuu. Nden ɓe cuɓii Eciyen, gorko goondindo keewdo Ruuhu Ceniido oo, kaɗum e Filipa e Porokor e Nikanor e Timon e Parmenas e Nikolas, jeyaado Antiyokiya naatudo e diina Yahuudiyankooɓe oo. ⁶ Be ndarnaa yeeso nelaabe bee. Been pawu juude muudum'en e dow maɓɓe, nduwani ɓe.

⁷ Konngol Laamdo ana yaaja yaade, taalibaabe ana ɓeydoo heewde sanne e ley Urusaliima. Yottinoobe sadaka heewɓe ngoondini lisa.

No Eciyen nanngiraa

⁸ Eciyen, keewdo moyyere e baawde Laamdo oo, ana wadannoo kaayde e taagumansaaji mawdi hakkunde yimɓe. ⁹ Kaa won yoga e jeyaabe e waajordu wiyeteendu waajordu rimɗinaabe, kaɗum e iwɓe Sireene e Aleksandiri e Silisi e Asiya, immaniiɓe mo ana ndukida e makko, ¹⁰ kaa ɓe ndonkii jaalaade mo saabe omo haaldira e maɓɓe hakkilantaaku e Ruuhu. ¹¹ Nden ɓe kaaldi e yimɓe yalla ana mbiya nanii omo yenna Muusaa e Laamdo. ¹² Nii ɓe njirkitiri jamaa oo e mawɓe bee e dunkee'en Sariya ɓee. Nden, ɓe nanngi Eciyen,

6e nabi dum to waalde Saahii6e too, ¹³ 6e ngaddi seedee'en penee6e, ana mbiya:

—Oo gorko ɲootaali yennude Suudu Dewal Mawndu nduu, o ɲootaali yennude Sariya Muusaa. ¹⁴ Min nanii omo wiya Iisaa Nasaraatunke oo wurjinan suudu nduu, waylita aadaaji di Muusaa daldi en dii.

¹⁵ Saahii6e joodii6e ton 6ee fuu puttini Eciyen gite, njii yeeso makko ana wa'i no yeeso malaa'ika nii.

7

No Eciyen waajorii

¹ Nden Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii:

—Ko 6e mbii koo, hono non worri naa?

² Eciyen jaabii, wii:

—Sakiraa6e e baabiraa6e, accee hakke, kettinee! Laamdo tedduo oo bannganii njaati meeden Ibarahiima nde wonnoo leydi Mesopotamiya, fade muudum hodoyde Haran, ³ wii dum: «Eggu e leydi maa e suudu baam maa, njahaa e leydi ndi kollan-maa-mi ndii.»* ⁴ Nden Ibarahiima iwi leydi Kaldiya, yehi hodoyi Haran. Caggal maayde baam mum, Laamdo eggini dum don, waddi dum e ndii doo leydi, ndi kodu-don e muudum joonin ndii. ⁵ Laamdo hokkaali mo e leydi ndii fay taa6annde, kaa fodii hokkude mo ndi, ndi laatoo halal makko, kanko e iwdi makko, fay so taweede o walaa giddo tafon. ⁶ Annii ko Laamdo wii: «Iwdi maa feran joodoyoo leydi jananndi, maree, torree duu6i teemedede nay. ⁷ Kaa leɲol marngol 6e ngol, mi jukkan dum'en. Caggal dum, 6e njaltan, 6e

* **7:3** Puɗɗooɗe 12.1

ndewa kam e oo doo nokku.»† 8 Nden Laamdo nanngondiri e Ibarahiima aadi. Taadagol laatii finnde aadi ndii. Hono non, Ibarahiima hefi Isiyaaka, taadi dum nde hebunoo balde jetti. Hono non Isiyaaka taadiri Yaakuuba, hono non Yaakuuba duu taadiri biibe muudum sappo e didon, laatii be njaatiraa be leji sappo e didi bee.

9 Njaatiraa be bee kaasidii Yuusufu, cootti dum Misira. Kaa Laamdo ana wondi e makko, 10 hinnii mo e torraaji makko fuu, hokki mo moyyere e hakkilantaaku yeeso Fira'awna kaananke Misira oo. Oon wadi mo o dawranoowo galle muudum e Misira fuu. 11 Nden yolbere wadi ley Misira e Kanaana fuu. Billaare mawni faa njaatiraa be meeden ndonki nguure. 12 Nde Yaakuuba nanoo jamri ana Misira ndee, neli ton njaatiraa be meeden. Be ngarti, be njehi kasen. 13 Nden Yuusufu anndintini sakiraa be muudum bee hoore mum. Suudu baaba Yuusufu duu banngani Fira'awna. 14 Nden Yuusufu neli noddanee baam mum Yaakuuba e koreeji muudum fuu, be capande njeddon e njoyon neddo. 15 Yaakuuba nootoyii Yuusufu Misira. O maayi ton, kanko e njaatiraa be meeden bee. 16 Be naftaa Sikem, be iraa e yanaande nde Ibarahiima soodunoo e biibe Hamor to Sikem too kaalisi cardi.

17 Nde fodoore nde Laamdo fodannoo Ibarahiima badinoo yottaade ndee, Ibaraninkoo be keewi ley Misira. 18 Oon wakkati, kaananke goddo mo anndaano Yuusufu laamii Misira. 19 Oon kaananke hiili lejol meeden, torri njaatiraa be meeden faa tilsini be be njoppa cukaloy maabe

† 7:7 Puddoode 15.13-14

yalla ana maaya. ²⁰ Ley oon wakkati, Muusaa fini, laatii moy-ɲaro sanne. O muyninaa lebbi tati e galle baam makko. ²¹ Nde o tippaa ndee, ɓii Fira'awna debbo hoocci mo, jogorii mo ɓiyum. ²² Hono non Muusaa janngiri annde Misirankoobe fuu, o laatii barkaani haalaaji e golleeji.

²³ Nde Muusaa heɓunoo duubi capande nay ndee, anniyii faabaade sakiraaɓe muudum ɓiɓɓe Israa'iila. ²⁴ O yii Misiranke ana toɗɗa gooto maɓɓe, o yobtii ko neddo makko oo toɗɗaa koo, o fii Misiranke oo, o wari dum. ²⁵ O sikkuno saki-raaɓe makko ɓee paaman Laamdo ana hisinira dum'en saabe makko, kaa ɓe paamaali. ²⁶ Janngo muudum o forri e didon maɓɓe ana kaɓa. O yidi rewrintinde ɓe, o wii: «Gidiraabe am, onon, on sakiraaɓe! Ko waddondiri on?» ²⁷ Non toɗɗudo tanaa muudum oo dunyi mo, wii: «Homo wadu maa hooreejo naa caroowo amen? ²⁸ Dum nee a muuydo warde kam no mbarduno-daa Misiranke oo keenen nii?» † ²⁹ Muusaa dogiri saabe konngol ngol, feri, yehi leydi Madiyan. O hebi ton ɓiɓɓe worɓe didon.

³⁰ Nde mo hiɓɓinnoo ton duubi capande nay ndee, malaa'ika ɓanngani mo e ley metangal wuutuure huɓɓoore ley ladde jeereende banngede waamnde haayre wiyeteende Siinaayi. ³¹ Nde Muusaa yii dum ndee, haaynaa e ko yii koo. Omo battitoo faa mo yeewa, nii daande Joomiraado wii: ³² «Miin woni Laamdo njaatiraaɓe maa, Ibrahi-ima e Isiyaaka e Yaakuuba.» Muusaa darii ana siɗɗa, huli yeewde. ³³ Joomiraado wii mo: «Boorta

† 7:28 Pergu 2.11-14

pade maa, sabi nokku do ndari-daa doo yo leydi seniindi. ³⁴ Mi yii torra kewtiido yimbe am bee to Misira, no dum foti naawde, mi nanii boytaali ma66e, mi jippiima faa mi tonngita 6e. Joonin, war mi nele Misira.»§

³⁵ Muusaa mo 6e calanii so 6e mbii: «Homo wadu maa hooreejo naa caroowo?» oo Laamdo neli, so wadi dum ardiido e kisinoowo, saabe malaa'ika banngannoodo dum e ley wuutuure oo. ³⁶ Kanko yaltini 6e, o wadi kaayde e taagu-mansaaji ley leydi Misira e ley maayo Maaliya e leyladde jeereende duubi capande nay. ³⁷ Oo woni Muusaa biido 6i66e Israa'iila: «Laamdo nelan e mon annabaajo hono am, sakiike mon.» ³⁸ Kanko wondi e malaa'ika kaaldunoodo e makko to waamnde haayre wiyeteende Siinaayi, kanko wondi e njaatiraa6e meeden nde 6e moobtinoo ley ladde jeereende ndee, kanko hebi konngi gu-urnooji faa o hokka en.

³⁹ Kaa njaatiraa6e meeden njabaali downtanaade mo. Be calanii mo, hakkillaaji ma66e mbirfii Misira, ⁴⁰ 6e mbii Haaruuna: «Wadan en tooruuji ardotoodi en, sabi en anndaa ko hewtii Muusaa jaltinnoodo en leydi Misira oo.»* ⁴¹ E ley deen jalaade 6e tafi tooru suuriindu suura gahel, 6e ngadani ndu sadaka, 6e ceyorii golle juude ma66e. ⁴² Laamdo duurtii 6e, yoppiri 6e rewde koode kammu, hono no winndiraa e dewtere annabaabe nii:

«Hey suudu baaba Israa'iila!

Duubi capande nay di ngadu-don ley ladde jeereende dii,

§ 7:34 Pergu 3.1-10 * 7:40 Pergu 32.1

on ngadanii kam sadakaaji kirsamaaji naa?
 43 On ngadaali. On ndoondiima hukkuum tooru
 Moloko,
 kajum e hoodere tooru moodon Refan,
 nate de moyyin-don faa kujidanon dum'en!
 Dum wadi so mido eggina on,
 faa nabe-don caggal Baabila.»†

44 Eciyen jokinii hen:

—Njaatiraaʼbe meeden ʼbee ana njoginoo
 hukkuum seedaaku ley ladde jeereende. Oon
 hukkuum moyyiniraama hono no Laamdo
 tinndiniri Muusaa nii. 45 Njaatiraaʼbe meeden
 ndoni hukkuum oo. Be eggidi e makko wakkati
 mo Yosuwaa ardii ʼbe, ʼbe naanni mo leydi ndi ʼbe
 teeti leji di Laamdo ribbi dii. Dum worri non faa
 jamaanu Daawuuda. 46 Daawuuda heʼbii moyyere
 Laamdo, o jaagii dum yalla omo yarranee mo
 mahana Laamdo Yaakuuba hodoode. O heʼbaali.
 47 Suleymana, kajum mahi ndu. 48 Kaa Laamdo
 Toowdo oo joodataako e cuudi di yimbe ngolli,
 hono no annabaajo wiiri nii:

49 «Joomiraado wii:

Kammu yo joodorgal am,
 leydi yo njaabirdi koyde am.
 Suudu hondu mahanton kam?
 E nokku homo powtintoo-mi?

50 Tama wanaa miin tagiri kulle dee fuu baawde
 am?»‡

51 Eciyen jokinii hen, wii:

—Onon tiidube ko'e, yoorbe berde, pahinkiniiʼbe,
 abada odon calanii Ruuhu Ceniido oo hono no
 njaatiraaʼbe moodon ʼbee nii. 52 Homo woni

† 7:43 Amos 5.25-27 ‡ 7:50 Esaaya 66.1-2

annabaajo mo njaatiraaɓe moodon torraali dum? Be mbarii ardinoobe haalde haala garol Pooctiido, mo onon e ko'e mon njammibi-don, so mbar-don dum jooni oo, ⁵³ onon heɓuɓe Sariya Muusaa mo malaa'ika'en njippini so njokkaali dum ɓee.

No Eciyen wardiraa kaaye

⁵⁴ Nde Saahiiɓe ɓee nannoo ñii haalaaji ndee, ɓe tikki faa ɓe ndarii eɓe njattanoo mo eɓe picca pedeeli. ⁵⁵ Kaa kanko kebbinaaɗo Ruuhu Ceniido oo, o tiggittii kammu, o yii teddeengal Laamɗo, o yii Iisaa ana darii jaamo Laamɗo. ⁵⁶ O wii:

—Yeewee! Miɗo yiya kammu ana uddittii, Bii Nedɗo ana darii jaamo Laamɗo!

⁵⁷ Be fuu ɓe ngulli semmbe, ɓe cukki noppi maɓɓe, ɓe ndiirani mo, ⁵⁸ ɓe njaltini mo ngalluure ndee, ɓe mbedii mo kaaye. Seedee'en ɓee ɓoortii saayaaji muudum'en, njoyyini bange koyɗe jokolle biyeteɗo Sool. ⁵⁹ Eɓe mbedoo Eciyen kaaye forri omo jaagoo Laamɗo omo wiya:

—Iisaa Joomiraɗo, jaɓɓa yonki am!

⁶⁰ Ndennoo, o diccii, o wulli faa toowi, o wii:

—Joomiraɗo, pati rewta ɓe e ñii luutti!

Nde o haalnoo dum ndee, o maayi.

8

¹ Sool ana yarii ko ɓe mbari Eciyen koo.

Oon jalooma, torra mawɗo hewtii deental goondinɓe to Urusaliima too. Be fuu ɓe caakii ley leyɗe Yahuudiya e Samariya, so wanaa nelaabe ɓee. ² Worɓe hulɓe Laamɗo iri Eciyen, mboyi dum bojji mawɗi sanne. ³ Kaa Sool tewtii timminde

deental goondinbe ngal. Omo naata cuufi, o nanga worbe e rewbe, o daasa dum'en, o uddoya dum'en kasu. ⁴Kaa saakinoobe bee naati e yiilaade ana mbaajoo Kabaaru Lobbo oo.

No Filipa waajorii Kabaaru Lobbo oo ley leydi Samariya

⁵ Filipa yehi e ngalluure wonnde ley leydi Samariya, waajii be haala Almasiihu. ⁶ Be fuu be kettinii ko Filipa waajotoo koo faa gasi, be njii taagumansaaji di o wadi dui. ⁷ Sabi laddaabe heewbe, seydaani'en muudum'en njaltiri gullaali mawdi. Bonnguube heewbe e layoobe cellii. ⁸ Dum laatanii ngalluure ndee seyo manngo.

⁹ Gorko biyeteedo Simon ana wonnoo e ngalluure ndee. Omo gollannoo ndaggadaaku, omo haaydinannoo Samariyankooobe sanne, omo jorinoo hoore makko won no o foti. ¹⁰ Be fuu ebe njarranii mo, gila suka faa mawdo, be mbii:

—Oo gorko woni mo Laamdo lubii baawde biyeteede «Baawde mawde».

¹¹ Be njokkii mo ko booyi saabe omo haaydinannoo be e bidiga makko. ¹² Kaa nde Filipa waajinoo be Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo e haala Iisaa Almasiihu ndee, be ngoondini, worbe e rewbe fuu lootaa lootogal batisima. ¹³ Simon e hoore muudum goondini, kajum duu. Nde o batisaa ndee, o takkondiri e Filipa, o haaynaa nde o yiinoo taagumansaaji e kaayde mawde gadaade dee.

¹⁴ Nelaabe wonbe Urusaliima bee nani Samariyankooobe ngoondinii konngol Laamdo. Be neli e muudum'en Piyeer e Yuhanna. ¹⁵ Nde

been njottinoo ndee, nduwani 6e yalla e6e ke6a Ruuhu Ceniido, ¹⁶ sabi Ruuhu Ceniido jippaaki e fay gooto e ma66e tafon. Saabe Iisaa Joomiraado oo tan 6e mbatisiraa. ¹⁷ Nden Piyeer e Yuhanna pawu juude muudum'en dow ma66e so 6e ke6i Ruuhu Ceniido.

¹⁸ Nde Simon yii Piyeer e Yuhanna ana pawu juude muudum'en dow ma66e ana ndokka 6e Ruuhu Ceniido ndee, waddani 6e kaalisi, ¹⁹ wii:

—Ndokkee kam miin duu deen baawde yalla mo paw-mi juude am e dow muudum fuu ana he6a Ruuhu Ceniido.

²⁰ Nii Piyeer jaabii mo, wii:

—Yo Laamdo halke, aan e kaalisi maa, sabi a miilii dokke Laamdo ana coottitiree kaalisi! ²¹ A walaa gedal, a walaa yolannde e ley haala kaa, sabi bernde maa foocitanaaki Laamdo. ²² Tuubu, iw e bonannda maa oo, naago-daa Joomiraado yaafe ko miilataa koo. ²³ Sabi mi yii ma a baleejo yonki, bonannda maa jaalike ma.

²⁴ Simon jaabii, wii:

—Naagane kam Joomiraado pati fay huunde e ko mbii-don koo hewtoo kam.

²⁵ Caggal ko 6e ceettii so 6e mbaajii konngol Joomiraado ngol koo, Piyeer e Yuhanna mbirfitii Urusaliima. E laawol ngol, 6e mbaajii Kabaaru Lobbo oo e geelle Samariya keewde.

No Filipa batisiri howruujo kaananke Ecopii

²⁶ Malaa'ika Joomiraado wii Filipa:

—Imma, yaaru baleeri, laawol iwrungol Urusaliima so ana fa'i Gaaja, kanngol ngol jeewnugol.

27 O immii, o yehi. Nden o tawi gorko Ecopiyanke, howruujo kaananke debbo Ecopii biyeteedo Kandaake, yehiino Urusaliima juuroyaade. Kanko haybata beembal jawdi kaananke debbo oo. 28 Nde o wirfitinoo ndee, omo joodii e wotoro makko, omo jangga ley dewtere annabi Esaaya. 29 Ruuhu wii Filipa:

—Batta, sawnda wotoro oo.

30 Filipa dogi hewtii mo, nani omo jangga dewtere annabi Esaaya, wii mo:

—Ada faama ko njanngataa koo naa?

31 Gorko oo jaabii, wii:

—Hono paamiran-mi so fay gooto firritanaali kam?

O ndaardi Filipa njabba jooddoo e makko. 32 Dee aayaaje o jannannoo e dewtere ndee:

«O nabiraa hono no mbaalu kirsoyteeɗo nii.

E no njawdiri deyyirta yeeso kesoowo dum nii,

hono non o deyyiri.

33 Leyɗinkinaare makko bonni sareede makko.

Homo waawi jantaade janta iwɗi makko?

Sabi o mursinanaama yonki makko ga aduna gaa.»*

34 Howruujo oo wii Filipa:

—Mido ndaarde, haalanam homo annabaajo oo haalata haala muudum, hoore muudum naa godɗo?

35 Non Filipa jaabii, yeewi binndi ɗii, waajii mo Kabaaru Lobbo haala Iisaa. 36 Eɓe njokki laawol maɓɓe ngol faa ɓe njii ndiyam. Howruujo oo wii:

* **8:33** Esaaya 53.7-8

—Ndiyam annii! Ko hadata kam looteede lootal batisima? [37 †]

³⁸ O yamiri wotoro oo daroo. Be didon fuu be njippii, be ndegii e ndiyam dam. Filipa batisi mo. ³⁹ Nde be yeentunoo ndiyam dam ndee, Ruuhu Joomiraado diwtii Filipa. Howruujo oo yiitaali mo kasen, jokkiri laawol muudum seyo. ⁴⁰ Filipa tawoyaa Ajootus. Gila don faa Kaysariya, ngeenndi fuu ndi mo wari e muudum, o waajoto Kabaaru Lobbo oo.

9

No Sool tuubiri

¹ Sool ana heddii e gidoraade taalibaaabe Joomiraado bee waran be. O yehi to Jottinoowo Sadaka Mawdo. ² O ndaardi dum talki yamiroore naannooji mo cuudi baajordiiYahuudiyankooobe gondi Damas, yalla so o tawii ton yimbe jokkuube laawol Iisaa, worbe naa rewbe, o nannga dum'en, o haaba, o naba Urusaliima. ³ Nde o yahunoo faa o badii Damas ndee, wakkati gooto fooyre iwri dow kammu filii mo. ⁴ O saami e leydi, o nani daande ana wiya mo:

—Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam?

⁵ O lamndii:

—Aan homo, gido Laamdo?

Jaabu wari e makko:

—Miin Iisaa mo torru-daa oo. ⁶ Imma naatu e ley ngalluure ndee. Be kaalante ko kaan-daa wadude.

† **8:37** E dereeji booydi dii, yoga ana beyda aaya 37:Filipa wii: —So tawii ada goondiniri bernde laabunde, walaa ko hadete batiseede. O jaabii, o wii: —Midó goondini Iisaa Almasiihu woni Bii Laamdo.

⁷ Worbe wondube e makko bee, nanii daande ndee kaa njiyaali fay gooto. Be ndarii, be mugaa. ⁸ Sool immii e leydi, darii ana futtini gite muudum, kaa yiyataa fay huunde. Nden o dowaa, o naannaa Damas. ⁹ O wadi balde tati o bumdo, o jaamaali o yaraali.

¹⁰ Taalibbo biyeteedo Ananiyas ana wonnoo Damas. Joomiraado noddi dum ley koydol, wii dum:

—Ananiyas!

O jaabii, o wii:

—Haa, Joomiraado.

¹¹ Joomiraado wii mo:

—Imma yaaru Bolol Dartingol, naataa galle Yahuuda, ndaartaa gorko biyeteedo Sool, jeyaado Tarsus, sabi jooni omo wondi e wadude duwaawu.

¹² O yii e ley koydol gorko biyeteedo Ananiyas ana naata, ana fawa juude muudum e makko, yalla omo wumta.

¹³ Ananiyas jaabii, wii:

—Joomiraado, mi narrii yimbe heewbe haala oo gorko e torraaji keewdi di o wadi seniibe maa wonbe Urusaliima bee. ¹⁴ O wardii doo e yamiroore hooreebe yottinoobe sadaka, faa o habba noddooobe innde maa fuu.

¹⁵ Joomiraado wii mo:

—Yaa wadoy no mbii-mi nii, sabi oo gorko cubii-mi faa anndina yimbe innde am. O waajoo dum leji e kaanankooobe, kanum e biibe Israa'iila. ¹⁶ Mi hollan mo no tilsiri mo torriree torraaji keewdi saabe am.

¹⁷ Nden, Ananiyas yehi, naatoyi suudu nduu, fawi juude muudum e makko, wii:

—Sakiike am Sool, Joomiraado men Iisaa 6anngannoodo ma e laawol ngardanno-daa ngol oo, nelii kam faa mbumtaa, keewaa Ruuhu Ceniido.

¹⁸ Oon wakkati fuu, huunde wa'unde no ko66aaje nii ho66itii e gite Sool, o wumti, o immii, o lootaa lootogal batisima. ¹⁹ O jaami, o warti e noone makko. O heddodii e taalibaa6e won6e Damas 6ee balde seeda.

No Sool waajorii kabaaru Iisaa ley Damas

²⁰ Sool hepii law fuddi waajaade haala Iisaa ley cuudi baajordi. O wii kaɗum jaati woni Bii Laamdo. ²¹ Hettintonoo6e mo 6ee fuu kaaynaa, mbii:

—Wanaa kanko wonnoo torrannoodo goondin6e Iisaa won6e ley Urusaliima 6ee naa? Wanaa faa o ha66a goondin6e o na6a dum'en to hooree6e yottinoo6e sadaka waddi mo doo naa?

²² Ana 6ooya fuu Sool ana beydoroosoo6e e ley waaju mum oo, faa dum wemmbi Yahuudiyanko6e won6e Damas 6ee fuu, o la66inani 6e Iisaa woni Almasiihu oo.

²³ Nalaade njehi, ngarti, Yahuudiyanko6e ndawridi faa mbara Sool. ²⁴ Sool humpitii dabare ma66e oo. Jemma e jalooma e6e kayba dame ngalluure ndee pati o yalta, yalla e6e ke6a no 6e mbarda mo. ²⁵ Jemma gooto taalibaa6e makko 6ami mo, ngatti mo e sagiire, ka66i hen 6oggol, njawtini mo tatawol piliingol ngalluure ndee ngol.

No taalibaa6e won6e Urusaliima ke6iri hoolaade Sool

²⁶ Nde Sool warnoo Urusaliima ndee, yidi takkaade e taalibaabe Iisaa bee, kaa be fuu ebe kula mo, be koolaaki yalla o laatike taalibbo Iisaa jaati jaati. ²⁷ Nden Barnabas nabi mo to nelaabe bee too, haalani dum'en no o yiiri Joomiraado oo ana haalda e makko e laawol ngol, e no o waajorii haala Iisaa to Damas too e cuusal. ²⁸ Caggal dum, Sool wondi e mabbe, ana naata ana yalta ley galleeji mabbe Urusaliima, ana waajoroo haala Joomiraado kaa cuusal. ²⁹ Omo haalda e Yahuudiyankooɓe haalannoobe yunaninkoore bee, omo yeddondira e mabbe, jaka been ana tewtannoo no mbarda mo. ³⁰ Nde deental goondinbe ngal annditinnoo dum ndee, nabi Sool Kaysariya. Caggal dum, be neli mo Tarsus.

³¹ Nii deental goondinbe ngal heɓiri jam ley Yahuudiya e Galili, kaɗum e Samariya fuu. Ngala niibi, ngal wattiniri kulol Joomiraado, ngal beydorii heewde saabe ballal Ruuhu Ceniido.

No Piyeer golliri kaayde ley geelle biyeteede Lidda e Yoppe

³² Piyeer ana yiilotonoo e ley leydi ndii fuu, o jippanii seniiɓe wonɓe Lidda bee duu. ³³ O tawi ton gorko jawdo mo terde muudum fuu mbaati, biyeteedo Ayneyas. Wadii duuɓi jetti ana lelii.

³⁴ Piyeer wii mo:

—Ayneyas, Iisaa Almasiihu sellinii ma! Imma, moyyintin lelnde maa!

Oon wakkati fuu o immii. ³⁵ Wonɓe Lidda e feeyo Saron fuu njii mo, tuubani Joomiraado.

³⁶ Taalibbo debbo biyeteedo Tabita ana wonoo Yoppe. Tabita woni Dorkas e yunaninkoore,

maanaa mum yo lewla. Omo golla golleeji lobbi, omo wafana misikiina'en moyyere. ³⁷ E deen balde o jawi, o maayi, o lootaa, o lelanaa dow sooro tafon. ³⁸ Nde wonnoo Yoppe woddondiraa e Lidda, taalibaafe bee nani Piyeer ana ton, neli worbe didon ndaarda mo o yottoo dum'en law. ³⁹ Piyeer immii, yaadi e maabe. Nde yottinoo ndee, be jabbini dum dow sooro too. Rewbe talka'en be worbe mum'en maayi bee fuu battii dum ndarii ana mboya, ana kolla dum forgooji e dollokaaji di Dorkas no'unoo nde wondunoo e muudum'en ndee. ⁴⁰ Piyeer yaltini yimbe bee fuu, diccii, ana duwoo. Caggal dum, yeecitii e maaydo oo, wii:

—Tabita, imma!

Non Tabita feerti gite muudum, yii Piyeer, joodii. ⁴¹ Piyeer nanngi junngo makko, immini mo. Caggal dum, o noddi seniibe bee e rewbe talka'en bee, o holli dum'en Tabita yo guurdo. ⁴² Dum nanana e ley Yoppe fuu, heewbe ngoondini Joomiraado. ⁴³ Piyeer faabi Yoppe balde kuurde e galle nobboowo guri biyeteedo Simon.

10

No Piyeer noddiraa to suudu Korneliyus too

¹ Gorko biyeteedo Korneliyus ana wonnoo Kaysariya. O hooreejo konu biyeteedo Italiyanke. ² O kuppiddo e diina, kanko e koreeji makko fuu be hulbe Laamdo. Omo sakkoo Yahuudiyankooobe sadakaaji keewdi, omo jaagoo Laamdo wakkati fuu. ³ Kiikiide gooto hono wakkati sallifanaa buubudo, o hebi holleede, o yii malaa'ika ana naata ley suudu makko ana wiya mo:

—Korneliyus!

⁴ O huli faa gite makko paapii, o wii dum:

—Gido Laamdo, kori jam?

Malaa'ika oo wii mo:

—Laamdo jaabanike ma duwaawuuji maa e sadakaaji maa. ⁵ Nel jooni worbe to ngeenndi Yoppe, nodda biyeteedo Simon, noddirteedo Piyeer. ⁶ Omo jippii galle jobboowo guri biyeteedo Simon, mo galle muudum heedi e maayo geeci.

⁷ Nde malaa'ika kaaldannoodo e makko oo wittunoo ndee, o noddi golloobe makko didon e sordaasi gooto kuldo Laamdo jeyaado e howruube makko. ⁸ O haalani be ko malaa'ika oo wii koo fuu, o neli be Yoppe.

⁹ Janngo muudum, ebe e laawol. Nde worbe taton bee battii ngeenndi ndii ndee, tawi Piyeer jabbii dow bene muudum wakkati hakkunde naange faa wada duwaawu. ¹⁰ O yolbi faa sanne, omo yidi jaamde. Nde be moyyinanta mo jaamdu ndee, Laamdo holli mo, ¹¹ o yii kammu udditike, huunde wa'unde no daddamaare mawnde, nde cobbuli muudum nay fuu kabbaa, ana rennee faade e leydi. ¹² Sii daabaaji fuu, di koyde nay e jjaarooji, kanum e sii pooli fuu ana e mayre.

¹³ Daande wii mo:

—Piyeer, imma, hirsu, jaam!

¹⁴ Piyeer wii:

—Sawra Joomiraado! Abada mi jaamaali ko harmi naa ko sobi.

¹⁵ Daande ndee wii mo kasen:

—Pati harmin ko Laamdo senni.

¹⁶ Dum wadi non cili tati. Nden daddamaare ndee jabbintinaa dow kammu.

¹⁷ Ko Piyeer hollaa koo, omo miiloo no dum waawi laatoraade. Tawi e oon wakkati, worbe be Korneliyus nelnoo bee, lamndike galle Simon. Be ngari, be ndarii e damal ngal. ¹⁸ Be noddi, be lamndii yalla Simon noddirteedo Piyeer don jippii. ¹⁹ Piyeer ana heddii miilde ko yii koo, faa Ruuhu wii dum:

—Worbe taton ana tewte. ²⁰ Imma, jippa, njaadaa e maβbe tawa a sikkitaaki, sabi miin neli be.

²¹ Piyeer jippii, wii worbe bee:

—Mido nii, miin woni mo tewtaton oo. Kori jam waddi on?

²² Be njaabii, be mbii:

—Korneliyus hooreejo konu neli min. O gorko dartiido, kuldo Laamdo, mo lenol Yahuudiyankooβe fuu seettanii moyyere. Malaa'ika ceniido yamirii mo min nodde, ngaraa suudu makko, yalla omo nana waaju maa.

²³ Piyeer noddi be, silmini be, jippini be galle muudum.

Janngo muudum, o immii, o yaadi e maβbe. Yoga e sakiraaβe jeyaaβe Yoppe njaadi e makko.

²⁴ Faβbi-janngo muudum be njottii Kaysariya. Korneliyus ana tijjinoo be, noddi sakiraaβe muudum e yiβbe muudum badiiβe. ²⁵ Nde Piyeer naatanoo ndee, Korneliyus jaβbii dum, sujidani dum.

²⁶ Piyeer itti mo e sujuudu nduu, wii:

—Imma, sabi miin duu mi neddo tan.

²⁷ Piyeer ana haalda e makko, faa be naati galle oo, tawi ton yimbe heewbe ana mooβtii. ²⁸ O wii be:

—Odon anndi dagantaako Yahuudiyanke jikkondira e mo wanaa Yahuudiyanke, naa naatude suudu muudum. Kaa Laamdo hollii kam pati mi nanngira fay gooto karmudo naa cobudo. ²⁹ Dum wadi nde nelan-don kam ndee, mi warii, mi ujaaki. Dum nee, kaalanee kam, saabe kodum noddir-don kam?

³⁰ Korneliyus jaabii, wii:

—Hannde woni balde nay, mido wada duwaawu ley suudu am e oo doo wakkati, faa gorko mo kaddule jalbooje wari, darii yeeso am, ³¹ wii: «Korneliyus, Laamdo jaabanike ma duwaawuuji maa e sadakaaji maa. ³² Jooni, nel e ngeenndi mbiyeteendi Yoppe, noddane-daa gorko biyeteedo Simon, noddirteedo Piyeer. Omo jippii galle jabboowo guri biyeteedo Simon, mo galle muudum heedi e maayo geeci.» ³³ Dum wadi so nel-mi noddoye-daa oon wakkati fuu. Ko ngar-daa koo gasii sanne. Jooni min fuu miden nii yeeso Laamdo faa min kettinoo ko Joomiraado yamir maa mbaajo-daa fuu.

³⁴ Nden Piyeer fuddi waajaade, wii:

—Jooni mi yii goonga jaati Laamdo burdintaa yimbe. ³⁵ Neddo kuloowo mo, gadoowo ko foocitii, o yidan dum ko lepol muudum tawaa fuu. ³⁶ Odon anndi konngol ngol Laamdo neldi bibbe Israa'iila ngol, ngol ceyniroowol jam hebiraama saabe Iisaa Almasiihu, kapum woni Joomiraado yimbe fuu. ³⁷ Odon anndi ngol konngol kuuɓungol leydi Yahuudiya fuu, puɗɗirngol gila Galili, caggal Yaayaa waajike yo yimbe loote batisima. ³⁸ Odon anndi no Laamdo suborii Iisaa Nasaraatunke oo, no jippiniri e muudum Ruuhu Ceniido e baawde.

Odon anndi no Iisaa yiilorii e nokkuuje fuu ana golla golleeji lobbi, ana sellina wonnoobe e margal Ibiliisa fuu sabi Laamdo ana wondi e muudum. ³⁹ Minen min seedee'en ko o golli Yahuudiya e ko o golli Urusaliima fuu. Be bili mo e leggal bardugal, be mbari mo, ⁴⁰ kaa Laamdo wuurtinii mo jannde tatabere, banngintini mo hakkunde amen. ⁴¹ Kaa wanaa yimbe fuu o bannгани. O bannганii seedee'en be Laamdo adii subaade bee, minen jaamdube e makko so njardi e makko caggal wuurtugol makko bee. ⁴² O yamirii min mbaajoo yimbe, min ceetoo kanko woni mo Laamdo wadi caranoowo wuurbe e maaybe. ⁴³ Annabaabe fuu ceettanike mo, mbii goondindo mo fuu heban yaafeede luutti muudum saabe makko.

⁴⁴ Nde Piyeer waajotoo waaju oo ndee, Ruuhu Ceniido jippii e hettintoobe bee fuu. ⁴⁵ Yahuudiyankoobe goondinbe wardunoobe e Piyeer bee fuu kaaynaa, no dokkal Ruuhu Ceniido ngal saakorii e yimbe be nganaa Yahuudiyankoobe nii. ⁴⁶ Sabi ebe nanannoo been yimbe ana kaala e demde janane ana njetta Laamdo. Nden, Piyeer jaabii, wii:

⁴⁷ —Yimbe bee kebii Ruuhu Ceniido hono no meeden nii. Homo waawi hadude be looteede lootogal batisima?

⁴⁸ O yamiri be mbatisiree e innde Iisaa Almasi-ihu. Caggal dum, be ndaardi mo o faabana be balde.

11

No Piyeer jaaborii deental goondinbe gonngal Urusaliima

¹ Nelaabe 6ee e sakiraa6e wonnoo6e Yahuudiya 6ee nani yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoobe 6ee duu ke6ii konngol Laamdo. ² Nde Piyeer ɳabbunoo Urusaliima ndee, goondin6e tilsin6e taadagol 6ee peli dum, ³ mbii:

—A jippike e yim6e 6e taadaaki, a ɳaamdii e muudum'en!

⁴ Nden Piyeer haalani 6e ko wadi koo gila e puddoode faa e timmoode, wii:

⁵ —Ngeenndi Yoppe ngonnoo-mi, mido duwoo faa njii-mi huunde yellitike e am. Huunde wa'unde no daddamaare mawnde nde cob6uli muudum nay fuu kab6aa, ana rennee iwde e kammu faade e am. ⁶ Taykitii-mi nde faa gasi, njii-mi daabaaji fuu, di koyde nay e kulle ladde e ɳaarooji e sii pooli fuu. ⁷ Nanu-mi daande ana wiya kam: «Piyeer, imma, hirsu, ɳaam!» ⁸ Mbii-mi: «Sawra Joomiraado! Abada mi ɳaamaali ko harmi naa ko sobi.» ⁹ Daande dow kammu ndee jaabitii kam kasen, wii: «Pati harmin ko Laamdo senni.» ¹⁰ Dum wadi non cili tati. Caggal mum, kulle dee fuu ɳabbintinaa dow kammu. ¹¹ E oon wakkati, wor6e taton nelaabe e am iwde Kaysariya ngari e suudu do min ngonnoo doo. ¹² Ruuhu Ceniido wii kam mi yaada e ma66e pati mi sikkitoo fay huunde. Bee doo sakiraa6e njeegom njaadi e am, min naaddi suudu Korneliyus. ¹³ O haalani min no o yiiri malaa'ika darinoodo suudu makko ana wiya mo: «Nel e ngeenndi mbiyeteendi Yoppe noddane-daa Simon noddirteedo Piyeer. ¹⁴ O waajete waaju kisinoowo ma, aan e koreeji maa fuu.» ¹⁵ Nde puddu-mi wajaade ndee, Ruuhu Ceniido jippii e ma66e hono no jipporinoo e meeden arande nii. ¹⁶ Nden,

micciti-mi ngol doo konngol ngol Joomiraado wiinoo: «Yaayaabatisirannoo ndiyam, kaa onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.» ¹⁷ So Laamdo fonndii en e ma66e, hokkii be ko hokkunoo en koo nde ngoondinno-den Joommen Iisaa Almasiihu ndee, ndennoo miin, ko ngon-mi so mi hada Laamdo?

¹⁸ Nde be nannoo dum ndee, be ndeyyinii, ebe njetta Laamdo, ebe mbiya:

—Laamdo tuubinii yim6e be nganaa Yahu-udiyankoo6e duu yalla ana ke6a nguurndam ngoongaraajam.

No Kabaaru Lobbo waajiraa ley Antiyokiya

¹⁹ Yoga e saakii6e saabe torraaji gadudi caggal maayde Eciyen 6ee, njehi faa Finikiya e Kiprus e Antiyokiya. Be mbaajaaki konngol ngol so wanaa Yahuudiyankoo6e. ²⁰ Kaa yoga e goondin6e iwoo6e Kiprus e Sireene naati Antiyokiya ana mbaajoo Kabaaru Lobbo haala Iisaa Joomiraado oo hakkunde Yunaninkoo6e. ²¹ Baawde Joomiraado ana e ma66e. Yim6e heew6e ngoondini, tuubi, ngarti e Joomiraado.

²² Deental goondin6e won6e Urusaliima 6ee nani kabaaru gadudo Antiyokiya oo, neli ton Barnabas. ²³ Nde oon yottinoo so yii e ma66e moyyere Laamdo ndee, seyii, waajii be fuu be tiinnoo be tabita e Joomiraado bernde laa6unde. ²⁴ Barnabas yo gorko moyyo, kebbinaado Ruuhu Ceniido e goondinal. Jamaa keewdo goondini Joomiraado saabe makko.

²⁵ Caggal dum, Barnabas yehi Tarsus faa tewtoya Sool. ²⁶ Nde o yiiti dum ndee, o nabi dum Antiyokiya. Be ngondii e deental goondin6e won6e

ton 6ee hitaande hibbere, 6e njannginii yimbe heewbe. Taalibaa6e wonbe Antiyokiya 6ee adii fuu wiyeede yimbe Iisaa.

²⁷ E deen balde, yimbe loowaa6e konngol Laamdo iwru6e Urusaliima ngari Antiyokiya.

²⁸ Gooto e ma6be biyeteedo Agabus, immii, darii, sapporii saabe Ruuhu yolbere mawnde wadan ley laamu Roma fuu. Nde wadi e laamu kaananke mawdo biyeteedo Kalawdiyus.* ²⁹ Taalibaa6e 6ee anniyii hawrintinde gooto fuu ko waawi, faa 6e nelda sakiraa6e ma6be wonbe Yahuudiya 6ee paabitoroo. ³⁰ Be ngadi dum, 6e neldi ballal ngal Barnabas e Sool tumba e juude mawbe deental ton.

12

No goondinbe torrira

¹ Oon wakkati, kaananke biyeteedo Hirudus fuddi torrude yoga e deental goondinbe ngal. ² O yamiri Yaakuuba sakiike Yuhanna oo wardee kaafaawi. ³ Nde o yiinoo edum weli Yahuudiyankoo6e ndee, o nanngi Piyeer duu. Dum hawri e wakkati iidi mo buuru yuufinaaka. ⁴ Nde o nanngunoo Piyeer ndee, o uddi dum, o yamiri pelle nay sordaasi'en loomtondira e haybugol mum, fedde fuu yimbe nayon. O anniyike na6ude dum yeeso yimbe fuu, so iidi Paska oo ya66ike. ⁵ Dum wadi so Piyeer haybaa e ley kasu oo, kaa

* **11:28** Kalawdiyus yo kaananke Roma mawdo joya6o. O laamike hakkunde duubi 41 e 54 caggal pinaade Iisaa. Taariki oon jamaanu ana holla yolbere mawnde wadiino ley laamu Roma fuu hakkunde duubi 46 e 48 caggal pinaade Iisaa.

deental goondinbe ngal noottaali jaaganaade mo Laamdo.

⁶ Nde Hirudus anniyinoo nabude mo ndee, oon jemma omo daaninoo hakkunde sordaasi'en didon, omo haabiraa calali didi. Hayboobe damal kasu oo bee duu ana kayba. ⁷ Nii malaa'ika Joomiraado wari e makko, suudu nduu fuu fooyni, memi mo, finndini mo, wii:

—Heja law, imma!

Non calali dii kumtii, iwi e juude makko, caami.

⁸ Malaa'ika oo wii mo:

—Huma kumorgol maa, boorna pade maa.

Piyeer wadiri non. Malaa'ika oo wii mo:

—Waanda suddamaare maa, njokkaa e am.

⁹ Piyeer yalti, jokki e makko. O anndaa ko malaa'ika oo wadata, ana wa'ani mo hono no koydol nii, kaa dum goonga jaati. ¹⁰ Be bettii kayboowo arano oo, kapum e didabo oo, be njottii damal njamndi pewtungal e ngalluure ndee ngal. Ngaldidditi hoore maggal yeeso maabe, be njalti, be njokki e laawol ngol. Oon wakkati, malaa'ika oo seerti e makko.

¹¹ Hakkille Piyeer warti, o wii:

—Jooni mi tayorii Joomiraado neli malaa'ika muudum, faa hisina kam e junngo Hirudus e ko Yahuudiyankooobe njoonndorinoo mi wadete fuu.

¹² Nde hakkille makko jippitinoon dee, o yehi galle Mariyama, inna Yuhanna noddirteedo Marka, ton yimbe heewbe moobotonoo ana ngada duwaawu. ¹³ Nde Piyeer tappunoo damal galle too ndee, golloowo debbo biyeteedo Rode wari e damal ngal faa humpitoo. ¹⁴ Nde o annditinnoo daande Piyeer ndee, o yeggiti udditinde damal

ngal no o foti seyaade, o dogi o naatoyi, o humpiti 6e Piyeer darii damal sella too. ¹⁵ Be mbii mo:

—A kaahaango!

Kaa omo heddii nanngude dum Piyeer. Be mbii kasen:

—Dum yo malaa'ika makko.

¹⁶ Kaa dum fuu Piyeer ana heddii tappude. Nde 6e udditinnoo so 6e njii mo ndee, 6e kaaynaa sanne. ¹⁷ O huncani 6e junngo yalla e6e ndeyyinoo, o jantanii 6e no Joomiraado yaltiniri mo kasu, o wii:

—Kaalanee dum Yaakuuba, kaɗum e sakiraa6e wo66e 6ee.

Caggal muudum, o yalti, o yehi nokku goddo.

¹⁸ Nde finnoo beete ndee, sordaasi'en 6ee ana lamndondira hoto Piyeer woni, 6e mbemmbaa faa hakkillaaji ma66e keli. ¹⁹ Nde Hirudus ndaarnoo faa nannga mo, so hebaali mo ndee, lamndii hayboobe 6ee no laatii, yamiri 6e mbaree. Caggal dum, Hirudus regii Yahuudiya, yehi Kaysariya joodoyii ton.

No Hirudus maayiri maayde bonnde

²⁰ Hirudus tikkani yim6e Tirus e Sidon. Been kaaldi, kawri, ngari e makko. Be adorii Bilastus howruujo makko oo, 6e ke6i hakkille muudum, 6e ɗaagii yalla dewral ana waɗa hakkunde ma66e, sabi leydi ma66e ndii e leydi Hirudus etata.

²¹ Sarti ma66e oo yottii, Hirudus 6oornii kaddule kaananke, joodii dow bimmbeere laamu, haaldi e ma66e. ²² Yim6e 6ee ngulli, mbii:

—Dum daande laamdo, wanaa daande neddo!

²³ Oon wakkati fuu, malaa'ika Joomiraado fii Hirudus, sabi o jabii teddinireede o Laamdo, tawi o wanaa. O yumi gildi, o maayi.

²⁴ Kaa konngol Laamdo ngol ana yaara yeeso, ana beydoo saakaade. ²⁵ Nde Barnabas e Sool tilinoo e golle muudum'en Urusaliima ndee, 6e mbirfodii e Yuhanna noddirteedo Marka.

Dawol Pool aranol

13

No Barnabas e Pool cubiraa so nelaa faa ngolla golle Laamdo

¹ Annabaa6e e jannginoobe ana e ley deental goondin6e gonngal Antiyokiya ngal. Kam6e ngoni Barnabas e Simeyon noddirteedo Baleejo e Lukiyus mo Sireene e Manahen, bammbidanoodo e Hirudus hooreejo leydi oo, kapum e Sool. ² Nannde wootere e6e ndewa Joomiraado tawi e6e ngoni e koorka, faa Ruuhu Ceniido wii 6e:

—Keertanee kam Barnabas e Sool saabe golle mo noddir-mi 6e oo.

³ Caggal 6e koorii, 6e nduwike, 6e pawu juude ma66e e dow 6een, 6e njoppiti dum'en ndawi.

⁴ Nii Ruuhu Ceniido neliri 6e, 6e ndegii e Sewewkiya, 6e naati laana geeci 6e peewi Kiprus.

⁵ Nde 6e njottinoo Salamis ndee, 6e mbaajii konngol Laamdo ngol ley cuudi baajordi Yahuudiyankoo6e. E6e ngondi e Yuhanna (noddirteedo Marka) ana faaboo 6e. ⁶ Nde 6e taccunoo ruunde ndee so 6e njottii Pafos ndee, 6e tawi ton daggada Yahuudiyanke biyeteedo Bar-Iisaa, jaarooowo yo annabaajo, ⁷ howruujo Segiyus Pool. Oon yo

kaananke hakkilante, caahiido. O noddi Barnabas e Sool sabi ana yidi nande konngol Laamdo ngol. ⁸ Kaa Elimas daggada oo yo calaniido 6e, omo tewta bonnitidde goondinal kaananke oo. (Maanaa Elimas woni daggada.) ⁹ E ley dum, Sool biyeteedo kasen Pool kebbinaado Ruuhu Ceniido oo futtini mo gite, ¹⁰ wii:

—Bii Ibiliisa! Aan keewdo jamma e njiibdu, gajo ko moyyi fuu! A seerataa e oonude laawi Joomiraado poocitiidi dii naa? ¹¹ Jooni jukkungo Joomiraado saaman e maa, a wuman, a yiyataa naange faa sarti cartaado oo yottoo.

Oon wakkati fuu, gite makko ngadi mbummbaalu, de ni66i, omo wummbiloo, omo tewta dowoowo. ¹² Nde kaananke oo yiinoo ko wadi koo ndee, goondini Iisaa, haaynaa e ko nani haala Joomiraado kaa koo.

No Pool waajorii ley ngalluure Antiyokiya ley leydi Pisidiya

¹³ Pool e yaadu6e e muudum naati laana geeci ngalluure wiyeteende Pafos, peewi Perge ley leydi Pamfiliya. Don Yuhanna Marka seerti e ma66e, wirfitii Urusaliima. ¹⁴ Be ya66ii Perge, 6e ngari Antiyokiya ley leydi Pisidiya. Be naati waajordunalaande fowteteende, 6e njoodii. ¹⁵ Caggal jangeede Sariya Muusaa e annabaabe, hooree6e waajordu nduu 6ee neli e ma66e, mbii:

—Sakiraabe, so won ko mbaajoto-don yim6e 6ee, kaalee.

¹⁶ Pool immii, hunci junngo muudum, wii:

—Israa'iilankooɓe e hulɓe Laamɗo woɓɓe, kettinee: ¹⁷ Laamɗo Israa'iilankooɓe oo subiiima njaati-raabe meeden, teddini leɗol maɓɓe nde ngol hodoyi leydi Misira ndee, kasen yaltiniri ɓe ton baawɗe muudum. ¹⁸ O mujanii* ɓe ko foti duubi capande nay e ley ladde jeereende. ¹⁹ Caggal o halkii leɗi jeddi e ley leydi Kanaana, o hokki ndi yimɓe makko ndona ndi. ²⁰ Edum waara e duubi teemedɗe nay e capande joy. Caggal dum, o hokki ɓe saroobe faa jamaanu annabi Samuyila. ²¹ Nde dum ɓettii ndee, ɓe jaagii Laamɗo hokka ɓe kaananke. Laamɗo hokki ɓe Sawul ɓii Kis iwɗo e leɗol Benjamin. Oon laamii ɓe duubi capande nay.

²² Nden Laamɗo ɓoorti Sawul, lammini Daawuuda, mo o haali haala muudum so o wii: «Mi heɓii Daawuuda ɓii Yessa gorko ɓuuɓinoowo ɓernde am, gadoowo sago am.» ²³ E iwɗi makko Laamɗo yaltini Iisaa, kisinoowo Israa'iila no fodirnoo nii. ²⁴ Fade Iisaa warde, Yaayaa waajinokɗe leɗol Israa'iila fuu yo tuubu, lootee lootogal batisima. ²⁵ Kasen, nde Yaayaa timmintɗa golle muudum ndee, wiino: «Mi wanaa mo miilatɗon ngon-mi oo. Kaa mo mi fotaa fay e humtude ɓoggi pade muudum ana wara caggal am.»

²⁶ Sakiraabe, onon iwɗi Ibarahiima e been hulɓe Laamɗo wonɓe hakkunde mon! Onon neldaa oo kabaaru kisinoowo. ²⁷ Sabi wonɓe Urusaliima ɓee e hooreeɓe muudum'en fuu annditaali Iisaa. Kasen duu ɓe paamaali haalaaji annabaabe janngetenoodi palaande fowteteende fuu dii. Kaa ɓe njottinii diin haalaaji nde ɓe carunoo mo ndee. ²⁸ Fay so taweede ɓe keɓaali feloore fay wootere

* **13:18** Won binndande biideo jamminii ɓe.

nde 6e pelira mo yalla omo maaya, 6e ndaardii Pilaatu o waree. ²⁹ Nde 6e ngolli ko Binndi d̄ii mbiinoo e makko koo faa hi66i ndee, 6e njippini mo leggal bardugal ngal, 6e ngadi mo e yanaande. ³⁰ Kaa Laamdo wuurtinii mo. ³¹ Balde kuurde o 6annngani wondunoo6e e makko 6ee gila Galili faa Urusaliima. Been ngoni seettantoo6e mo yeeso yim6e jooni. ³² Minen, miden ceynira on fodoore nde njaatiraa6e meeden podanaa ndee, ³³ Laamdo hi66inanii en dum, enen 6i66e ma66e, nde wuurtinnoo Iisaa ndee. No winndiraa kasen e jimol Jabuura dida6ol:

«Aan, a 6iyam, hannde ndimu-maa-mi.»†

³⁴ Kasen, haala immitagol makko e hakkunde maay6e e waasugol makko nolde, nii Laamdo wii: «Mi tabintinanan on podooje ceniide de mbon-tataa,

de podannoo-mi Daawuuda dee.»‡

³⁵ Dum wadi so o wii e nokku goddo:

«A accataa Ceniido maa nola.»§

³⁶ Daawuuda wadii sago Laamdo e jamaanu muudum. Caggal dum, o maayi, o moobtidaa e njaatiraa6e makko, o noli. ³⁷ Kaa mo Laamdo wuurtini oo nolaali. ³⁸ Sakiraa6e, anndee saabe makko mbaajore-don yaafeede luutti. ³⁹ Sariya Muusaa waawaa wadude neddo pooccitiido, kaa kanko, goondindo mo fuu, o nanngiran dum pooc-citiido. ⁴⁰ Dum nee, kaybee pati ko annabaa6e cappinoo koo hewto on:

⁴¹ «Onon hoynu6e,

yo on kaayne yo on kalko!

† 13:33 Jabuura 2.7 ‡ 13:34 Esaaya 55.3 § 13:35 Jabuura 16.10

Sabi mido nii golla golle e ley wakkati moodon,
golle mo on ngoondintaa so neddo haalaniino
on.»*

42 Caggal Pool e Barnabas njaltii waajordu nduu, jamaa oo ndaardi 6e yo 6e ngartu fowteteende waroore, yalla e6e njokka e waaju ma66e oo. 43 Caggal moo6tagol ngol, Yahuudiyankoo6e heew6e e naatu6e e diina ma66e njokki e Pool e Barnabas. Been didon duu ana kaalda e ma66e ana mbaajoo 6e yo 6e jii6u e moyyere Laamdo.

44 Fowteteende jokkunde hen ndee, ngalluure ndee fuu moo6tii yalla ana hettinoo konngol Laamdo. 45 Kaa nde Yahuudiyankoo6e 6ee njiinoo oo jamaa ndee, haasidaaku naati e muudum'en, e6e njedda ko Pool waajotoo koo, e6e njenna dum.

46 Nden Pool e Barnabas kaalaniri 6e cuusal, mbii: —Waajibi min adoo haalande on konngol Laamdo ngol, kaa ko tippiti-don ngol so cardon ko'e moodon on kaandaa e nguurndam nduumiidam koo, min njahan to yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e. 47 Sabi ko Joomiraado yamiri en koo annii:

«Mi darnii ma yalla ada laatanoo leji dii fooyre,

faa kisinaa aduna oo fuu.»†

48 Nde yim6e leji goddi dii nannoo dii haalaaji ndee, ceyii, teddini konngol Joomiraado ngol. Be Laamdo subanii nguurndam nduumiidam 6ee fuu ngoondini.

49 Konngol Joomiraado ngol saakii e leydi ndii fuu. 50 Kaa Yahuudiyankoo6e 6ee loofi rew6e rewo6e Laamdo saahiibe, kapum e maw6e ngalluure ndee 6ee. Be ndoobi torra dow Pool e

* 13:41 Habaakuk 1.5 † 13:47 Esaaya 49.6

Barnabas, 6e njaltini dum'en leydi ma66e. ⁵¹ Been duu pidɗi e ma66e colla koyɗe muudum'en, peewti Ikoniya. ⁵² Taalibaa6e 6ee kebbinaa seyo e Ruuhu Ceniido.

14

No Pool e Barnabas mbaajorii ley ngeenndi Ikoniya

¹ Ley Ikoniya duu Pool e Barnabas naati e ley waajorduYahuudiyankoobe. E6e mbaajoo faa Yahuudiyankoobe e yim6e leɗi godɗi heew6e ngoondini. ² Kaa Yahuudiyankoobe salii6e goondinde 6ee loofi leɗi godɗi dii, mbonni berɗe muudum'en yalla ana mbaɗa sakiraa6e 6ee. ³ Dum e taweede hadaali 6e 6ooyɗe ton, e6e pawɗi jikke ma66e e Joomiraado, e6e mbaajoroo cuusal. Joomiraado seettii konngol hinnee muudum, nde hokkunoo 6e baawɗe wadude taagumansaaji e kaayɗe dogooje e juude ma66e. ⁴ Yim6e ngeenndi ndii 6ee peccii: yoga heedani Yahuudiyankoobe 6ee, yoga heedani nelaabe 6ee.

⁵ Yim6e leɗi godɗi e Yahuudiyankoobe e ardiibe muudum'en anniyii torrude 6e e wardude 6e kaaye. ⁶ Nde 6e maatunoo dum ndee, 6e ndogani Listara e Derbe e gelle seraaji muudum'en ley leydi Likoniya, ⁷ e6e mbaajoo ton Kabaaru Lobbo oo.

No Pool e Barnabas mbaajorii ley ngeenndi Listara

⁸ Gorko bonnguujoo, dimdaado e bonnguwaaku, mo meedaali daraade e koyɗe muudum, ana wonnoo Listara. ⁹ Omo hettinoo waaju Pool.

Pool yeewi mo, yii goondinal makko sellinta mo,
 10 haaldi semmbe, wii:

—Imma, dara e koyde maa!

Gorko oo gurbitii, darii, ana yaha. 11 Nde yimbe
 6ee njii ko Pool wadi koo ndee, ngulliri gullaali
 likoniyankoore, mbii:

—Laamdo'en nanndinkinike e yimbe, njippiima
 e meeden!

12 Be inndiri Barnabas «Jewus», 6e inndiri Pool
 «Hermes»,* sabi Pool wonnoo kaaloowo. 13 Galle do
 Jewus rewetee ana wonnoo to naatirde ngeenndi
 too. Jottinoowo sadaka oo waddi ga'i pariraadi
 piindi e dame dee. Omo yidi wafude sadaka,
 kanko e yimbe 6ee. 14 Kaa nde Barnabas e Pool
 nannoo dum ndee, ceeki kaddule muudum'en,
 kejanii jamaa oo ana ngulla, 15 ana mbiya:

—Worbe, kodum ngadaton doo? Minen duu min
 yimbe hono moodon. Miden mbaajoo Kabaaru
 Lobbo oo faa tuubon, iwon e dii golleeji laaliidi,
 ngarton e Laamdo guurdo, tagudo kammu e leydi
 e geeci e ko woni e muudum'en fuu. 16 E ja-
 maanuujii jawtudi dii o yoppii leji dii fuu njokka
 laawi muudum'en. 17 Dum e taweede, omo golla
 ko moyyi faa dum seettanoo mo, omo hokka on
 tobo kammu, omo benndinana on jamri e wakkati
 muudum, omo waaltinira hakkillaaaji mon nguure
 e seyo.

18 Ko 6e mbaajii koo fuu, semmbe 6e kadiri
 jamaa oo hokkude 6e sadaka.

19 Caggal dum, Yahuudiyankoobe iwi Antiyokiya
 e Ikoniya. Be kebi hakkillaaaji yimbe 6ee, 6een

* **14:12** E ley diina Yunaninkoo6e Jewus woni hooreejo tooruuji,
 Hermes woni nelaado majji.

mbedii Pool kaaye, ndaasi dum faa nabi dum caggal ngeenndi ndii, sabi miilii mo maaydo. ²⁰ Kaa nde taalibaaɓe ɓee ngari pilii mo ndee, o immii, o naatti e ley ngeenndi ndii.

No Pool e Barnabas mbirfitorii Antiyokiya

Janngo muudum, o yaadi e Barnabas ngeenndi mbiyeteendi Derbe. ²¹ Be mbaajii ton Kabaaru Lobbo oo, ɓe keɓi taalibaaɓe faa keewi. Caggal muudum, ɓe mbirfitii Listara e Ikoniya, kaɗum e Antiyokiya. ²² Eɓe cuusina yonkiiji taalibaaɓe, eɓe mbaajoo dum'en yo jiiɓu e goondinal, eɓe mbiya:

—Kinaa tampen tampereiji keewɗi so naaten e Laamu Laamdo.

²³ E ley deente goondinɓe dee fuu, ɓe cubanii dum'en hooreeɓe. Caggal dum, ɓe koori, ɓe nduwii, ɓe kalfini dum'en Joomiraado mo ɓe ngoondini oo.

²⁴ Nde ɓe ceekunoo Pisidiya ndee, ɓe ngari Pamfiliya. ²⁵ Be mbaajii konngol ngol ley ngeenndi Perge. Caggal muudum, ɓe njippoyii Attaliya. ²⁶ Ton ɓe naati laana geeci, ɓe mbirfii Antiyokiya do ɓe kalfinanoo moyyere Laamdo faa ɓe ngolla golle mo ɓe tilii jooni oo.

²⁷ Nde ɓe njottinoo ndee, ɓe moobti deental goondinɓe ngal, ɓe kaalani ngal ko Laamdo wadidi e maɓɓe fuu, no o udditirani yimɓe ɓe nganaa Yahuudiyankooɓe damal goondinal. ²⁸ Be ngondi don e taalibaaɓe ɓee faa ɓooyi.

15

Haala kawrital gadaangal Urusaliima

¹ Yimbe yogaaɓe iwi Yahuudiya ngari Antiyokiya, ana njanngina sakiraaɓe ɓee, ana mbiya:

—So on taadiraaka no Muusaa wiiri nii, on kisataa.

² Pool e Barnabas poodondiri e maɓɓe, nduddi e maɓɓe faa naawi. Dum wadi so ɓe tabintini nelde Pool e Barnabas e yimbe woɓɓe faa Urusaliima, faade e nelaabe ɓee e hooreeɓe ɓee, saabe haala kaa. ³ Dum saabii so deental goondinɓe ngal neli ɓe. Be ceeki Finikiya e Samariya, eɓe kaalana dum'en haala tuubugol yimbe ɓe nganaa Yahuudiyankooɓe. Dum laatanii sakiraaɓe ɓee fuu seyo manngo. ⁴ Nde ɓe njottinoo Urusaliima ndee, deental goondinɓe ngal e nelaabe ɓee e hooreeɓe ɓee njaɓɓii ɓe. Be kaalani dum'en ko Laamɗo wadani ɓe fuu.

⁵ Kaa yoga e goondinɓe jeyaaɓe e fedde Farisa'en immii, mbii:

—Waajibi ɓe taadee, ɓe njamiree jokkude Sariya Muusaa oo.

⁶ Nelaabe ɓee e mawɓe ɓee kawriti faa yeewa haala kaa. ⁷ Caggal haali-haalti keewɗo, Piyeer immii, wii ɓe:

—Sakiraaɓe, oɗon anndi Laamɗo suɓike kam e ley moodon gila ko ɓooyi, faa mi waajoo Kabaaru Lobbo oo hakkunde yimbe ɓe nganaa Yahuudiyankooɓe, yalla eɓe nana ɓe ngoondina.

⁸ Laamɗo annduɗo berɗe oo hollii jabanii ɓe, nde hokki ɓe Ruuhu Ceniido oo hono no meeden nii.

⁹ Walaa fuu ko o seenndiri en e maɓɓe, nde wonnoo o laɓɓinirii berɗe maɓɓe goondinal. ¹⁰ Jooni, ko saabii so oɗon itta koro Laamɗo? Oɗon pawa e taalibaabe ɓee donngal, ngal enen e maamiraaɓe

meeden en mbaawaa roondaade. ¹¹ E moyyere Joomiraado men lisaa ngoondinir-den so kisu-den, hono non kambe duu.

¹² Deental ngal fuu deyyinii teen, ana hettinoo Barnabas e Pool ana njantoo no Laamdo wadiri taagumansaaji e kaayde hakkunde leji goddi. ¹³ Caggal be ndeyyinike, Yaakuuba jabbitii, wii:

—Sakiraabe, kettinane kam! ¹⁴ Simon humpitii en no Laamdo suborii gila e puddoode yimbe be nganaa Yahuudiyankooobe, faa wada dum'en yimbe muudum. ¹⁵ Dum hawri e haalaaji annabaabe dii, hono no winndiraa nii:

¹⁶ «Joomiraado wii:

Caggal dum, mi watan,
 mi mahitoo suudu Daawuuda saamundu
 nduu,
 mi reentinan taye tuufeeje dee,
 mi darna ndu kasen,

¹⁷ yalla yimbe heddiibe bee ana tewta Joomiraado.
 Dum woni, leji di innde am noddaa e
 muudum'en dii.

Joomiraado tabintindo deen kulle

¹⁸ anndaade gila huunde fuu tagaaka,
 wii non.»*

¹⁹ Dum saabii miin kaa ko njii-mi, pati tiidfinanen yimbe leji goddi tuubuube so ngarti e Laamdo bee.

²⁰ Kaa ko haani hen, nelen e maabe be nantoo e ko tooruuji cobini e jeenu e naamde jiibe e naamde yiyam. ²¹ Gila e jamaanuuji booydi, Sariya Muusaa ana jannginee ley geelle dee fuu, ebe

* **15:18** Amos 9.11-12

njannga mo jalaande fowteteende fuu ley cuufi baajordi.

Haala bataaki faade e goondinbe be nganaa Yahuudiyankooɓe

²² Dum wadi so nelaabe ɓee kaɗum e hooreeɓe ɓee e deental goondinbe ngal fuu ndawridi faa cuɓoo worɓe e ley muudum'en faa nela dum'en Antiyokiya, ɓe tawta Pool e Barnabas. ɓe cuɓii hooreeɓe didon ley sakiraaɓe ɓee, Yahuuda nod-dirteedo Barasaba, kaɗum e Silas. ²³ ɓe ndokki dum'en oo doo bataaki:

Minen sakiraaɓe moodon, nelaabe kaɗum e hooreeɓe, miden njowta on, onon sakiraaɓe amen leɗi goddi wonɓe Antiyokiya e Siriya e Silisi.

²⁴ Min nanii yimɓe iwii ga amen giryinirii on haalaaji, njiibii hakillaaji mon. Minen nee, min njamiraali ɓe. ²⁵ Min ndawridii, min kawrii, min cuɓike worɓe faa min nela dum'en e moodon, ɓe tawta yiɓɓe amen Barnabas e Pool, ²⁶ yeebiibe yonkiiji muudum'en saabe Joommen Iisaa Almasiihu. ²⁷ Dum wadi so min neli Yahuuda e Silas, pammina on ko min mbinndi e mon koo hunduko e hunduko. ²⁸ Minen e Ruuhu Ceniido, min kawrii pati min njappa on ko teddi so wanaa ko tilsii koo: ²⁹ nanto-don e kirsanaadi tooruuji e yiyyam e jiibudi e jeenu. So on ndeenii ko'e mon e majji, on ngadii ko moyyi. Yo Laamdo faabo en!

³⁰ ɓe ndokkaa laawol, ɓe njehi Antiyokiya. Nde ɓe njottinoo ndee, ɓe mooɓti deental goondinbe ngal, ɓe ndokki ngal bataaki oo. ³¹ Nde ɓeen

janngunoo mo ndee, ceyii sabi haalaaji d̄ii ndokkii d̄um'en semmbe. ³² Yahuuda e Silas, Laamdo loowi e mum'en konngol mum faa 6e mbaajii saki-raabe waajuuji keewdi, cuusini d̄um'en. ³³ Caggal 6e pa6bii ton, 6e ceerti e sakiraa6e 6ee e dow jam, 6e mbirfitii to nelnoobe 6ee too. [³⁴ †]

³⁵ Pool e Barnabas njoodfii ley Antiyokiya ana njanngina ana mbaajoo konngol Joomiraado. Wo66e heew6e ana mballa 6e.

Dawol Pool dida6ol

No Pool e Barnabas ceertiri

³⁶ Caggal balde seeda, Pool wii Barnabas:

—Mbirfo-den e geelle de mbaajino-den konngol Joomiraado ngol dee fuu, njippano-den sakiraa6e meeden 6ee, yeewen no 6e gorri.

³⁷ Barnabas ana yidunoo 6e njaada e Yuhanna noddirteedo Marka. ³⁸ Kaa d̄um welaali Pool sabi oon seeriino e ma66e Pamfiliya yaadaali e ma66e faa gollida e ma66e. ³⁹ Barnabas e Pool mettondiri faa ceerti. Homo e ma66e fuu subii neddo goddo. Barnabas yaadi e Marka, naati laana geeci feewi Kiprus. ⁴⁰ Pool subii Silas, yaadi e muudum caggal sakiraa6e 6ee kalfinii d̄um e hinnee Joomiraado. ⁴¹ O seeki Siriya e Silisi, omo yaha omo hokka deente goondin6e dee semmbe.

16

No Timote yaadiri e Pool e Silas

¹ Pool wari Derbe, caggal d̄um, o yottii Listara. Goondindo biyeteedo Timote ana wonnoo don.

† **15:34** E dereeji 6ooydi d̄ii, yoga ana beyda aaya 34:Kaa Silas, kaḡum kaa, heddii ton.

Inniiko yo Yahuudiyanke goondindo, kaa baam makko yo Yunaninke. ² Sakiraaɓe wonɓe Listara e Ikoniya ɓee ana njetta mo. ³ Pool yidi naborde mo, taadi mo, nde wonnoo Yahuudiyankooɓe hoɗuɓe e deen leyɗe ɓee fuu ana anndi baam makko yo Yunaninke. ⁴ Ley geelle de ɓe ceeki dee, eɓe njotina goondinɓe ɓee sariya mo nelaabe e mawɓe wonɓe Urusaliima ɓee ɓami oo, eɓe njamira been yo njokku mo. ⁵ Hono non, deente goondinɓe dee ana ɓeydoro semmbe banngal goondinal, ana ɓeydoo heewde jannde fuu.

No Pool noddiraa Makedoniya

⁶ Ruuhu Ceniido haɗi ɓe waajaade kongol ngol ley Asiya, saabe majjum ɓe ceeki leydi Firigiya e leydi Galaatiya. ⁷ Nde ɓe ngarnoo keerol Misiya ndee, ɓe tewti yaade Bitiniya, kaa Ruuhu Iisaa yarranaaki ɓe ɓe naata. ⁸ E ley dum, ɓe yaɓɓii Misiya, ɓe ndegii e ngeenndi mbiyeteendi Torowas. ⁹ E ley jemmaaku muudum won ko yellitii e Pool. O yii gorko Makedoniyanke ana darii, ana ndaarda mo ana wiya:

—Lummbu, ngaraa Makedoniya paabo-ɗaa min!

¹⁰ Nde Pool yiinoo won ko yellitii e mum ndee, oon wakkati fuu min ndaari yaade Makedoniya, min tayori Laamɗo noddii min faa min mbaajoo ɓe Kabaaru Lobbo oo.

No Lidiya goondiniri waaju Pool ley Filipa

¹¹ Hono non, min naati laana geeci iwde Torowas, min paati ruunde Samotaras. Janngo muudum, min pahi Neyapolis. ¹² Min iwi don, min pahi Filipa, ngeenndi ɓurndi fuu teentilaade

e leydi Makedoniya ndi Romankooɓe kumanii. Min ngadi don balde. ¹³ Nalaande fowteteende, min njaltiri ngeenndi ndii hedde daande maayo, ton Yahuudiyankooɓe mboownoo wadude duwaawu. Min tawi don rewbe ana moobtii, min njoodii, min mbaajii ɓe. ¹⁴ Debbo dewoowo Laamdo, biyeteɗo Lidiya, coottoowo kaddule boɗeeje, jeyaado ngalluure wiyeteende Tiyatira, ana hettinoo. Joomiraado udditi ɓernde makko yalla omo goondina ko Pool waajotoo koo. ¹⁵ Kanko e koreeji makko fuu ɓe lootaa lootogal batisima. Caggal dum, o naagii min, o wii:

—So odon njogorii kam mi goondindo Joomiraado, njippee suudu am.

O tilsini min njippanoo mo.

No Pool e Silas ngattiraa ley kasu

¹⁶ Nannde wootere miden njahannoo to nokkuure wadirde duwaawu. Korɗo debbo bataado andudo ko warata hawriti e amen. Halfaaɓe makko paggike kaalisi keewdo e ndaggadaaku makko oo. ¹⁷ Mo jokki e amen, minen e Pool, omo wulla, omo wiya:

—Bee yimbe yo gollanoobe Laamdo Toowdo oo! Ebe mbaajoo on laawol kisindam.

¹⁸ Balde kuurde omo wada non faa Pool mettaa, yeecitii, wii ladde ndee:

—Saabe Iisaa Almasiihu, yaltu e makko!

Ladde ndee yalti oon wakkati fuu. ¹⁹ Nde halfaaɓe ɓee anndunoo jikke muudum'en iwii e faggi-toraade korɗo oo ndee, nanngi Pool e Silas, ndaasi dum'en faa sakoro to saroobe. ²⁰ Non ɓe nabi been to hooreeɓe ngeenndi ndii, mbii:

—Bee worbe didon be Yahuudiyankooɓe, ebe nii ngadda baasi e ngeenndi meeden ndii. ²¹ Ebe mbaajoo aadaaji di ndagantaako en njaɓen naa ngollen, enen Romankooɓe.

²² Jamaa oo diirani be. Hooreeɓe ɓee njamiri kaddule maɓɓe ceekee, ɓe piyee. ²³ Be piyaa faa naawi, ɓe uddaa ley kasu. Hooreeɓe ɓee njamiri kayboowo kasu oo hayba ɓe faa gasa. ²⁴ Oon nee, gila hebi ndee yamiroore, naanni ɓe e ley suudu kasu hakkundeeru, o geyyii koyɗe maɓɓe geyyelle ledɗe.

²⁵ Nde hejjere jemma warnoo ndee, Pool e Silas ana ndewa Laamɗo, ebe njaaroo dum. Kasunkooɓe woɓɓe ɓee ana kettinanoo ɓe. ²⁶ Oon wakkati fuu, leydi dimmbii dimmbagol manngol faa pooɓe kasu dee njergi. Dame dee fuu udditii, geyyelle kasunkooɓe dee fuu kumtii. ²⁷ Nde kayboowo oo finnoo so yii dame kasu dee ana udditii ndee, soorti kaafaawi muudum faa wartoo, miili kasunkooɓe ɓee ndogii. ²⁸ Pool wulli faa toowi, wii mo:

—Pati wadu hoore maa fay huunde ko boni, min fuu miden doo!

²⁹ Nde o heɓunoo fooyre ndee, o dogani kasu to Pool e Silas ngoni too, o sujidi, hedde omo siɗna.

³⁰ Caggal dum, o yaltini ɓe, o wii ɓe:

—Baabiraaɓe, hono fuu kaan-mi wadude yalla mido hisa?

³¹ Be njaabii mo, ɓe mbii:

—Goondin Iisaa Joomiraado oo faa kisaa, aan e koreeji maa.

³² Be mbaajii mo konngol Joomiraado ngol, kanko e koreeji makko fuu. ³³ Oon jemma fuu o

naŋi 6e, o lootoyi barme ma66e. Oon wakkati fuu o lootaa lootogal batisima, kanko e koreeji makko fuu.

³⁴ O naanni Pool e Silas suudu makko, o hokki dum'en naamdu. Kanko e koreeji makko fuu 6e ceyii sabi 6e ke6ii goondinde Laamdo. ³⁵ Nde weetunoo ndee, hooree6e Romankoo6e 6ee neli laamunkoo6e mbiya kayboowo oo yoppa wor6e didon 6ee. ³⁶ Kayboowo oo haalanoyi dum Pool, wii:

—Hooree6e 6ee nelii njoppite-don. Njalton jooni, yo on njottoyo e jam.

³⁷ Pool jaabii, wii:

—Be njamirii min piyee yeeso yim6e tawee min caraaka, 6e naanni min e kasu. Minen wor6e didon 6ee, min fuu min Romankoo6e. Jooni 6e yaltiniroo6e min cuucuukka naa? Patti, dum waawaa laataade. Kinaa kam6e e ko'e ma66e, 6e ngara 6e njaltina min!

³⁸ Laamunkoo6e 6ee kaaltani hooree6e Romankoo6e 6ee haala kaa. Been kuli nde nannoo Pool e Silas yo Romankoo6e ndee. ³⁹ Be njehi, 6e curoyi 6een, 6e njaltini dum'en kasu oo. Be ndaardi dum'en njaltana 6e ngeenndi ndii. ⁴⁰ Nde Pool e Silas njaltunoo e kasu oo ndee, naati galle Lidiya. Be njii sakiraa6e 6ee, 6e mbaaltini hakkil-laaji mum'en. Caggal dum, 6e mbitti.

17

No Pool e Silas mbaajorii ley Tesaloniiki

¹ Pool e Silas ceeki Amfipolis e Apolloni, njottii Tesaloniiki, toon duu waajorduYahuudiyankoo6e won. ² Pool wadi no woowri nii, naati e ley

waajordu nduu. Nalaade powteteede tati omo liddondira e maɓɓe omo dallinoroo Binndi dii.
³ O fammini ɓe, o holli ɓe ana tilsi Almasiihu oo torree, immintinee e maayde. O wii ɓe:

—Iisaa mo mbaajotoo-mi on haala muudum oo, kaɗum woni Almasiihu.

⁴ Yoga e maɓɓe tayori dum goonga, njokki e Pool e Silas, kaɗum e Yunaninkooɓe rewooɓe Laamdo heewɓe e rewɓe saahiibe yonɓe.

⁵ Yahuudiyankooɓe ɓe nganaa goondinɓe ɓee konnii Pool e Silas, nanngi yimɓe laaliibe yiilotooɓe ley sakoro, ndeentini dum'en. Be njirkiti ngalluure ndee fuu. Be naati e galle Yason, eɓe tewta Pool e Silas faa ɓe naɓa dum'en to yimɓe ɓee too. ⁶ Nde ɓe ndonki yiitude ɓeen ndee, ɓe ndaasi Yason e yoga e sakiraaɓe ɓee faa to saranooɓe ngalluure ndee, eɓe ngulla eɓe mbiya:

—Yimɓe imminooɓe baasi e aduna oo fuu ngarii doo, ⁷ Yason jippinii dum'en! Be fuu ko ɓe ngadata koo ana luuttondiri e sariya kaananke Roma mawdo oo, eɓe mbiya ana woodi kaananke goddo biyeteedo Iisaa.

⁸ Diin haalaaji njirkiti jamaa oo e saranooɓe ngalluure ndee ɓee. ⁹ Yason e sakiraaɓe ɓee njoɓi kaalisi, caggal muudum ɓe njoppitaa.

No yimɓe Bereya njaɓɓorii Kabaaru Lobbo oo soobe

¹⁰ Oon wakkati fuu e ley jemmaaku muudum, sakiraaɓe ɓee neli Pool e Silas Bereya. Nde ɓe njot-tii ndee, ɓe njehi to waajorduYahuudiyankooɓe too. ¹¹ Been ɓuri Yahuudiyankooɓe wonɓe Tesaloniiki ɓee laabude ɓernde. Be njaɓɓorii kongol ngol soobe, eɓe mbiɗoo Binndi dii jannde

fuu faa 6e yeewa yalla ko Pool waajii koo yo goonga. ¹² Heew6e e ma66e ngoondini, kaɗum e rew6e Yunaninkoo6e saahiibe e wor6e Yunaninkoo6e heew6e. ¹³ Nde Yahuudiyankoo6e Tesaloniiki 6ee anndunoo Pool waajike konngol Laamdó ngol ley Bereya ndee, 6e ngari ton, 6e njiibi jamaa oo. ¹⁴ Oon wakkati fuu, sakiraa6e 6ee neli Pool faa maayo geeci, Silas e Timote keddií don. ¹⁵ Liwndii6e Pool 6ee njaadi e muudum faa Ateena. Be ngarti, 6e ngaddani Silas e Timote nelal ngara to Pool law.

No Pool waajorii ley ngalluure wiyeteende Ateena

¹⁶ Nde Pool doomannoo 6e Ateena fade ma66e warde ndee, yonki muudum jawi sanne ko yii no ngalluure ndee foti heewde tooruuji nii. ¹⁷ Dum wadi so o haaldi e Yahuudiyankoo6e e rewo6e Laamdó wo66e ley waajordu nduu, omo haalda e 6e o hawrannoo e mum jannde fuu ley sakoro 6ee duu. ¹⁸ Yoga e miijotoo6e wiyete6e Epikuri'en e Sitoyko'en njaabondiri e makko. Yogaa6e ana mbiya:

—Kodum oo ndoryoo6e haalata?

Wo66e duu ana mbiya:

—Omo nanndi e baajotoo6o haala tooruuji janani.

Walaa ko 6e mbiiri non so wanaa haala Iisaa kaɗum e immital maay6e o waajinoo 6e.

¹⁹ Nden 6e 6ami Pool 6e nabi dum waamnde haayre wiyeteende Areyopagus,* 6e mbii dum:

* **17:19** Areyopagus yo deental 6urngal toowde deentinoawal ardiibe ngalluure Ateena.

—Miden njidi anndude diina keso mo mbaajoto-daa oo. ²⁰ Sabi a tobbii e noppi amen haalaaji di min mboowaa nande. Miden njidi anndude maanaa majji.

²¹ Tawi Ateenankooɓe e hoɓɓe joodiibe ton ɓee ngollataa huunde fuu so wanaa haalde huunde heyre nde ɓe nani.

²² Nden Pool darii hakkunde Areyopagus, wii:

—Ateenankooɓe, mi yii e mon on diinankooɓe sanne, ²³ sabi nde njiilinoo-mi e ngalluure moodon ndee, mi yii cuudi moodon dewirdi, mi tawii ana winndaa e ittirde sadaka wootere: «laamɗo mo anndaaka».† Ndennoo, ko ndewaton ko on anndaa koo, dum mbaajotoo-mi on e muudum. ²⁴ Laamɗo tagudo aduna e ko woni e muudum fuu oo, kaɗum woni Jom kammu e leydi, o joodataako ley cuudi mahiraadi juude. ²⁵ O hasindinaa e yimɓe ngollana mo fay huunde, sabi kanko hokkata tageefu oo fuu nguurndam e yonki e foofaango e huunde fuu. ²⁶ E neddo gooto Laamɗo yaltini leɗi dii fuu, joyyini dum'en e aduna oo. Gila dum wadaali, o darnani dum'en jamaanuuji e keeri hakkunde kodorde muudum'en, ²⁷ yalla ebe tewta Laamɗo, ɓe moomoo faa ɓe njiita dum. Dum e taweede o woddaaki fay gooto e meeden. ²⁸ «Nguurndam e dillinaade e goodal, saabe makko kebir-den.» No yoga e yimooɓe moodon mbii: «Enen duu, en iwdi makko.»

† **17:23** Ateenankooɓe ngadi e rewruude innde laamɗo mo anndaaka, yalla tooru fuu mo ɓe njeggiti ana waasa mettinde.

²⁹ Nde wonnoo en iwɗi makko, en kaanaa mi-ijaade omo nanndi e tooru moyyiniraandu kanɗe naa kaalisi naa haayre sehaande, nde neddo moyyinirta neenal e hakkille. ³⁰ Laamdo rewtaaki yimbe nde ngonnoo e majjere ndee. Jooni, o yamirii yimbe fuu tuuba do tawaa fuu, ³¹ sabi o sartike wakkati mo o sarirta aduna oo e foocci-taare, o sarira dum neddo mo o subii oo. O hollii yimbe fuu dum yo goonga nde o immintini oon neddo e maayde.

³² Nde 6e nannoo Pool ana waajoo haala immi-tal maaybe ndee, yoga ana uyyoo mo, yoga ana wiya:

—Min kettinante oo waaju jannde wonnde.

³³ Non Pool iwi hakkunde maabe. ³⁴ Yoga jokkii e makko, goondinii. Ana jeyaa e been biyeteedo Diyonisiyus, jeyaado e deental Areyopagus, kanum e debbo biyeteedo Damaris, e wobbe kasen.

18

No Pool golliri ley ngalluure wiyeteende Korintu

¹ Caggal dum, Pool iwi Ateena, yehi Korintu. ² O tawi ton Yahuudiyanke biyeteedo Akilas, pindo leydi mbiyeteendi Ponta. Booyaali ko oon e jom suudu muudum biyeteedo Piriskilla iwi Italiya, sabi Kalawdiyus kaananke mawdo oo yamiriino Yahuudiyankooɓe fuu njalta Roma.* Pool yehi yeewoyde 6e. ³ O woni don, omo gollida e maabe sabi o moyyinoowo hukkummaaji no maabe nii. ⁴ Nalaande fowteteende fuu, Pool ana liddondira e

* **18:2** Yamiroore Kalawdiyus ribbunde Yahuudiyankooɓe Roma ndee darnaama hitaande 49 naa 50 caggal pinaade Iisaa.

Yahuudiyankooɓe e Yunaninkooɓe ley waajordu, yalla omo heɓa hakkillaaji maɓɓe.

⁵ Nde Silas e Timote iwnoo Makedoniya njottii Korintu ndee, Pool watti hakkille muudum fuu e waajaade, ana seettanoo Yahuudiyankooɓe ɓee Iisaa woni Almasiihu oo. ⁶ Kaa nde wonnoo eɓe calanii mo, eɓe njennannoo mo, o fiɗɗi kaddule makko, o wii ɓe:

—Yo diina mon fiito on! Mi walaa hen hannde, mi walaa hen janngo. Gila jooni mi yahan to ɓe nganaa Yahuudiyankooɓe.

⁷ O iwi don, o yehi to gorko dewoowo Laamɗo, biyeteɗo Titus Yustus, mo galle muudum takkii e waajordu nduu. ⁸ Kirispus, hooreejo waajordu nduu oo, kaɗum e koreeji muudum fuu ngoondini Joomiraado. Heewɓe e Korintunkooɓe hettintonooɓe ɓee ngoondini, lootaa lootogal batisima.

⁹ Jemma gooto Joomiraado yellintini e Pool, wii:

—Pati hul, pati deyyina, waaja. ¹⁰ Miɗo wondi e maa. Fay gooto waawaa torrude ma, sabi yimɓe am ana keewi ley ndee ngalluure.

¹¹ Pool joodii hakkunde maɓɓe hitaande e fecere, ana janngina ɓe konngol Laamɗo ngol.

¹² Nde Galliyon laaminoo leydi Akaya ndee, Yahuudiyankooɓe kaaldi, kawri, nanngi Pool, naɓi ɗum sarirde, ¹³ kappi ɗum, mbii:

—Oo gorko yo yonnoowo yimɓe yalla ana ndewra Laamɗo ko waldaa e sariya oo.

¹⁴ Pool anniyii faa haala, forri Galliyon wii Yahuudiyankooɓe ɓee:

—Yahuudiyankooɓe, so tawii toonange naa golle bonɗo, mi jaɓanan on ko ngullani-ɗon mo

koo, ¹⁵ kaa nde wonnoo dum jeddi dow haalaaji diina moodon e inde, kajum e sariya moodon onon tan, dum onon e ko'e moodon carata. Miin, mi sarataa dee kudde!

¹⁶ O yaltini 6e sarirde ndee. ¹⁷ Nden, 6e fuu 6e nanngi Sosteni, hooreejo waajordu nduu oo, 6e pii dum do yeeso sarirde doo. Kaa fuu Galliyon bilaaki hen fey.

No Pool wirfitorii Antiyokiya

¹⁸ Pool fa66i don balde kuurde. Caggal dum, o waynondiri e sakiraa6e 6ee, o naati laana, o feewi Siriya, kanko e Piriskilla e Akilas. Fade makko naatude, tawi o la6ii hoore makko nokku biyeteedo Kankiriya sabi o fodiino fodoore. ¹⁹ Be njottii Efeesu, Pool yoppi don Piriskilla e Akilas, kajum naati waajordu ana liddondira e Yahuudiyankoo6e 6ee. ²⁰ Be ndaardi mo o fa66ana 6e, kaa o jabaali. ²¹ Nde o waynondirta e ma66e ndee, o wii:

—Mi wartan e moodon so Laamdo jabii.

O naati laana, o iwi Efeesu, ²² o yottii Kaysariya, o nabbiti Urusaliima faa o jowta deental goondin6e ngal. Caggal dum, o yehi Antiyokiya.

Dawol Pool tata6ol

²³ Caggal Pool wadii ton wakkati, o witti. O seeki leydi Galaatiya e leydi Firigiya, omo yaha omo 6eydana taalibaa6e cuusal.

No Apollos waajorii ley Efeesu e Korintu

²⁴ Yahuudiyanke biyeteedo Apollos, pindo Aleksandiri, wari Efeesu. O gorko fasiilante haala, baawdo Binndi dii, ²⁵ anndudo laawol Joomiraado. Omo waajoroo soobirantaaku e seyo, diina Iisaa

kaa pay o jannginta. Kaa o anndaa so wanaa lootogal batisima Yaayaa ngal. ²⁶ Omo waajoroo cuusal e ley waajordu nduu. Nde Piriskilla e Aki-las kettinaninoo mo ndee, 6e na6i mo, 6e pirritani mo laawol Laamdo ngol faa 6uri no arannde nii laabude. ²⁷ Nde Apollos anniyinoo yaade leydi Akaya ndee, sakiraabe 6ee mballi mo, 6e mbinndi e taalibaabe won6e ton 6ee 6ataaki nja66oo mo faa gasa. Nde o yottii ton ndee, o walli goondin6e 6ee e dow moyyere Laamdo sanne. ²⁸ Sabi o libii Yahuudiyankoo6e 6ee ngattu naawdo hakkunde yim6e, omo dallinoroo Binndi dii, omo tabintina Iisaa woni Almasiihu.

19

No Pool hawrintiniri taalibaabe Yaayaa ley Efeesu

¹ Nde Apollos wonnoo Korintu ndee, Pool jokki laawol haayre, yehi Efeesu. O tawi ton taalibaabe, ² o lamndii dum'en, o wii:

—Yalla on ke6iino Ruuhu Ceniido oo nde ngoondin-don ndee naa?

Be njaabii mo:

—Min nanaali Ruuhu Ceniido ana woodi duu, sako min ke6a.

³ O lamndii 6e, o wii:

—Ndennoo, lootogal batisima hongal ke6u-don?

Be njaabii, 6e mbii:

—Lootogal batisima Yaayaa ngal.

⁴ Pool wii:

—Yaayaa batisima tuubugol batisannoo, ana wiya yim6e 6ee yo ngoondin garoowo caggal muudum oo, dum woni Iisaa.

⁵ Nde 6e nannoo dum ndee, 6e mbatisiraa saabe Iisaa Joomiraado oo. ⁶ Nde Pool fawnoo juude muudum e ma66e ndee, Ruuhu Ceniido jippii e ma66e, e6e kaala e demde janane, e6e kaalta ko Laamdo loowi e ma66e koo. ⁷ E6e mbaara e yim6e sappo e didon.

⁸ Pool naati e ley waajordu nduu, ana waajoroo 6e cuusal hakke lebbi tati, omo haalda e ma66e, omo liddondira e ma66e, omo habanoo famminde 6e haala Laamu Laamdo. ⁹ Kaa tiidu6e ko'e ngon e ma66e, calii goondinde, ana mbonnita laawol Joomiraado ngol yeeso yim6e fuu. Dum wadi so Pool seerti e ma66e, nabi taalibaabe 6ee feere, ana waajoo dum'en jannde fuu e ley jangirde neddo biyeteedo Tirannus. ¹⁰ O worri non faa hi66i duubi didi, faa hodunoo6e e Asiya 6ee fuu, gila e Yahuudiyankoo6e faa e Yunaninkoo6e, nani konngol Joomiraado ngol.

¹¹ Laamdo wadiri juude Pool kaayde mawde, ¹² fay e sarbetiiji e kaddule memnoode terde makko ana nabee pawee e jaw6e, jawuuji muudum'en cella, seydaani'en njalta e muudum'en. ¹³ Yoga e Yahuudiyankoo6e yiilotoo6e faa ndibba seydaani'en, ndaarii ribbirde dum'en innde Iisaa, mbii:

—Alhorma Iisaa mo Pool waajotoo haala muudum oo, njaltee!

¹⁴ Gooto e hooree6e yottinoo6e sadaka, Yahuudiyanke biyeteedo Sikewas, 6i66e muudum wor6e njeddon ngadii non, ¹⁵ faa seydaani jaabii dum'en, wii:

—Mido anndi Iisaa, mido anndi Pool, kaa onon, on ho6e?

16 Neddo laddaado oo habi e maabbe, jaalii be, torri be faa be ndogi, be njaltiri galle oo terde teete e barme. 17 Kabaaru majjum saakii hakkunde Yahuudiyankooobe e Yunaninkooobe joodiibe Efeesu. Kulol nanngi be fuu, innde Iisaa Joomiraado oo teddinaa. 18 Heewbe e goondinbe bee ngari njaadiri, kaalti golleeji di ngadunoo. 19 Bonjobii'en heewbe ndeentini dewte muudum'en, nduppi de yeeso yimbe fuu. Be kiisii coggu majje, be tawi ana foti ujunaaji capande joy kaalisi daneejo.* 20 Hono nii, haala Joomiraado kaa beydorii saakaade e heewde semmbe.

No fitina mawdo wadiri ley Efeesu saabe laawol Joomiraado

21 Caggal dum, Pool fellisi seekude Makedoniya e Akaya faade Urusaliima. O wii:

—So mi tilike ton, waajibi mi yaha Roma duu.

22 O neli gollidooobe makko didon, Timote e Erasta, njaha Makedoniya. Kanko, o fabbi Asiya. 23 E oon wakkati, fitina mawdo wadi sabaabu laawol Joomiraado ngol. 24 Baylo ndaneeri biyeteedo Demeteriyus ana tafa cuuroy kaalisi nanndukoy e rewruudu tooru biyeteedo Artemis. Omo heba hen tino heewngo, kanko e golloobe makko. 25 O reentini been e wobbe be nanndi golle, o wii dum'en:

—Yibbe, odon anndi e oo doo golle kebal meeden ngal fawii. 26 Odon njiya, odon nana Pool majjinii yimbe heewbe, wanaa ley Efeesu doo tan, ley leyde Asiya fuu. O haalani be kulle deweteede de yimbe moyyiniri juude mum'en dee nganaa deweteede.

* **19:19** Dum hawrata e golle jokolle duu6i teemedere e capande joy.

²⁷ So jokkii nii, yimbe mbonnan golle meeden. Wanaa dum tan, yimbe noottan teddinde rewruudu Artemis nduu duu, tooru men mawdo mo hoduube Asiya e aduna oo fuu ndewata oo.

²⁸ Nde be nani diin haalaaji ndee, be mettaa sanne, hedde ebe ngulla, ebe mbiya:

—Artemis Efeesunkoo be yo mawdo! Artemis Efeesunkoo be yo mawdo!

²⁹ Ngalluure ndee fuu jii6ii. Gooto fuu dogani boowal manngal ngal. Be ndaasi Gayus e Aristarka Makedoniyankoo be, yaadube Pool bee.

³⁰ Pool ana yidi naatude hakkunde jamaa oo, kaa taalibaa be bee kadi mo dum. ³¹ Yoga e hooree be leydi Asiya, yi6be makko, neli e makko ana ndaarda mo pati o naata boowal too. ³² E oon wakkati, jamaa oo ana jii6ii sanne. Bee ana ngullana dum doo, bee too ana ngullana dum gaa. Ko buri heewde e yimbe bee anndaa fay ko hawrintini dum'en. ³³ Yoga e jamaa oo kaaltani haala kaa gorko biyeteedo Aleksandere mo Yahuudiyankoo be bee ngadi kaaloowo muudum'en oo. Aleksandere huncani be junngo faa jinngana yimbe muudum bee. ³⁴ Kaa nde be annditinoo o Yahuudiyanke ndee, be fuu ebe ngulla ko waarata e leeruuji didi, ebe mbiya:

—Artemis Efeesunkoo be yo mawdo!

³⁵ Nden binndoowo ngalluure ndee deyyini jamaa oo, wii:

—Onon Efeesunkoo be, homo woni mo anndaa ngalluure Efeesu ndee woni hayboore rewruudu Artemis deweteedo mawdo oo, kanyum e natal muudum iwrungal dow kammu ngal? ³⁶ Nde wonnoo fay gooto waawaa yeddude dum, odon

kaani jippinde hakkillaaji moodon pati ngolliron fay huunde e hejaare. ³⁷ Worbe be ngaddudon bee, nganaa wujjoobe kulle rewruudu, nganaa yennooobe deweteedo meeden oo. ³⁸ So tawii Demeteriyus e golloobe wondube e muudum bee won mo njidi wullanaade, jalaade careteede ana ndarnaa, kaanankooobe sarooobe ana ngoodi, yo be noddondir! ³⁹ Kaa so tawii won goddum ko ndaartaton, to deental saahiiibe dum saroytee. ⁴⁰ Eden mbaawi felireede murtere wafunde hannde ndee, sabi fitina baado nii walaa fay daliili gooto.

⁴¹ Caggal dii haalaaji, o firriti jamaa oo.

20

No Pool dawiri yaade leyde Makedoniya e Yuunan

¹ Nde fitina oo yawti ndee, Pool moofti taalibaa6e bee, waajii dum'en. Caggal dum, waynii dum'en, feewi Makedoniya. ² O seeki ndiin leydi, omo waajoo yimbe bee haalaaji keewdi. Caggal dum, o yehi Yuunan. ³ O wadi ton lebbi tati. O landinii faa o naata laana faade Siriya. Kaa caggal nde Yahuudiyankooobe ndawridi faa njammboo mo, o anniyii wirfitoraade laawol Makedoniya. ⁴ Bee doo dowlunoo mo: Sopater bii Pirrus jeyaado Bereya, e Aristarka e Sekundus jeyaabe Tesaloniki, e Gayus jeyaado Derbe e Timote e Tikikus e Torofim jeyaabe leydi Asiya. ⁵ Been ardii min, ndoomoyi min Torowas. ⁶ Minen, min naati laana faade Filipa caggal iidi mo buuru yuufinaaka. E ley balde joy min kewtii be Torowas, min ngadi don yontere.

No Pool wuurtiniri Ewtikus

⁷ Nannde aranndeere e yontere, tawi miden mooftii faa min taya buuru.* Pool ana waa-joo yimbe 6ee, nde wonnoo omo anniyii wittude janngo mum. O jokki e waaju oo faa hejjere jemma. ⁸ Lampaaji keewdi ana ngonnoo e ley suudu dowuuru ndu min mooftinoo e muudum nduu. ⁹ Suka jokolle biyeteedo Ewtikus ana joodii dow falanteere. Ko Pool juutini waaju muudum oo koo, Ewtikus daanii doyngol teddungol. O saami iwde e falanteere sooro tata6o ngoo. Nde 6e 6amti mo ndee, tawi o maayii. ¹⁰ Kaa Pool jippii, hippii e makko, 6ami mo e juude muudum, wii:

—Mbaaltee! Yonki makko wartii e makko!

¹¹ Nii Pool ɳabbiti, tayi buuru, ɳaami. Caggal dum, o jokki waaju makko faa weenndoogo, o witti. ¹² Suka jokolle oo na6taa ana wuuri. Dum 6uu6ini berde ma66e sanne.

No Pool waynorii hooreebe goondinbe wonbe Efeesu

¹³ Minen, min adii wirfitaade, min naati laana faade Assos do min kaani naatinde Pool, sabi o anniyiido jaarude ton koyde. ¹⁴ Nde min tawondiri Assos ndee, min naanni mo laana, min peawi Mitilene. ¹⁵ Min iwi don e laana, min njottoyii janngo mum yeeso ruunde Kiyos. Fa66i-janngo mum min ya66orii bannge ruunde Samos, fa66iti-janngo mum min njottii Miletus. ¹⁶ Pool fellisii ya66oraade Efeesu, sabi o yidaa neeptude e leydi Asiya ndii, omo heɳoo yottaade Urusaliima ɳannde iidi Pantekot so tawii ana laatoo.

* **20:7** Tayude buuru ana firrita rewirde Laamdo hiraande seniinde.

17 Nde Pool wonnoo Miletus ndee, nelani hooreeɓe deental goondinɓe Efeesu ɓee. 18 Nde ɓe ngari ndee, o wii ɓe:

—Oɗon anndi no ngorru-mi e moodon gila ɓannde koyngal am adii naatude e leydi Asiya ndii faa hannde. 19 Mi gollirani Joomiraado leyɗinkinaare fuu, kaɓum e gondi keewɗi e tor-raaji Yahuudiyankooɓe kewtiidi kam dii. 20 Oɗon anndi mi suudaali on huunde fuu ko nafata on, mi waajike on, mi jannginii on hakkunde yimɓe kaɓum e ley galleeji moodon. 21 Mi tinndinii Yahuudiyankooɓe e Yunaninkooɓe fuu tuubana Laamɗo, ngoondina Joomiraado meeden Iisaa. 22 Jooni, mido nii jokki e Ruuhu Ceniido, mido yaha Urusaliima, mi anndaa ko hewtoytooo kam ton, 23 so wanaa ko Ruuhu Ceniido oo hollata kam: ley geelle dee fuu ana wiya kam geyyelle e torra ana ndoomi kam. 24 Kaa miin, mi jataaki nguurndam am e maayde am fuu so mi hebii yottinirde golle mo Iisaa Joomiraado halfini kam oo seyo. Oon golle woni seettaade Kabaaru Lobbo haala hinnee Laamɗo.

25 Jooni, mido anndi on njiitataa kam kasen, onon ɓe ngondunoo-mi so mido waajoo dum'en haala Laamu Laamɗo oo ɓee. 26 Dum waɗi so mido seettanoo on hannde dum doo: so tawii gooto e moodon halkiima, wanaa sabaabu am. 27 Sabi mi waajike on anniyaaji Laamɗo fuu, mi suudaali on fay huunde. 28 Ndeenee ko'e moodon, ndeenon sewre nde Ruuhu Ceniido oo ɗaldi on ndee, laaton durooɓe deental goondinɓe Laamɗo ngal, sabi yiiyam makko o soottitorii ngal. 29 Miin, mido anndi caggal am yimɓe bonɓe cooroto e ley moodon

hono no pobbi nii, kasen duu di njokkan e sewre ndee. ³⁰ Fay e ley moodon dajan worbe im-miibe ana mbaajoo waajuuji peneeji faa pooda taalibaaɓe ɓee njokka caggal muudum'en. ³¹ Dum nee, njeertee! Miccito-don duubi tati, jemma e jalooma, mi ɗootaali waajoraade gooto e moodon fuu gondi.

³² Jooni, mi halfinii on Laamɗo, kaɗum e kongol hinnee muudum baawngol naɓude on yeeso e ley goondinal, hokka on ko resani sennaabe ɓee fuu. ³³ Abada mi muuyaali fay huunde e mon, wanaa kaalisi, wanaa kaɗe, wanaa kad-dule. ³⁴ Onon e ko'e moodon, oɗon anndi juude am dee kumti haajuuji am e haajuuji wondaɓe am. ³⁵ Mi hollii on e kabaaruuji dii fuu, kinaa ngolliron non, mballon lo'ube tawa oɗon miccitoo dii ɗoo haalaaji di Joomiraado men Iisaa haali kaɗum e hoore muudum: «Hokkude ɓuri mbelko'aaku diina hokkoreede.»

³⁶ Nde Pool tilinoo haalde dum ndee, kaɗum e maɓɓe fuu ɓe ndiccii, ɓe nduwii. ³⁷ Be fuu ɓe mboyi bojji mawɗi, ɓe kippii e Pool, ɓe caɓɓindii dum. ³⁸ Ko ɓeydi sunlinde ɓe ko o wii ɓe njiitataa mo kasen koo. Caggal dum, ɓe liwndii mo faa to laana too.

21

No Pool ɗabbitiri Urusaliima

¹ Nde min ceerti e maɓɓe ndee, min naati laana geeci, min peewi ruunde Kos. Janngo mum, min njottii ruunde Rodusa, min iwi don, min peewi ngeenndi Patara. ² Min kebi laana lummoowa yaade Finikiya, min naati hen, min ɓettii. ³ Nde

min njahunoo faa min coynorii Kiprus banngē amen nano, min peewi Siriya, min njottoyii Tirus.

Don laana kaa jippinta kaaki muudum. ⁴ Min tawi don taalibaaḅe, min ngoni don balde jeddi. Eḅe mbiira Pool ley Ruuhu Ceniido pati ḅabbita Urusaliima. ⁵ Nde yontere ndee hiḅḅunoo ndee, min mbitti. Be fuu ḅe liwndii min faa min njalti ngeenndi ndii, kamḅe e rewḅe e sukaaḅe. Min ndiccii dow fonngo maayo geeci, min nduwii. ⁶ Nde min mbaynondirnoo ndee, minen min naati laana, kamḅe ḅe mbirfitii cuudi maḅḅe.

⁷ Nde min naati laana Tirus ndee, min njottoyii Potolemays. Min njowti sakiraaḅe, min ḅallani ḅe, min mbaali. ⁸ Janngo mum, min ndawi, min njottii Kaysariya, min naati suudu Filipa baa-jotoodo Kabaaru Lobbo oo, min njippanii dum. Kanko omo jeyaa e njeddon subaaḅe Urusaliima ḅee.* ⁹ Omo jogii ḅiḅḅe rewḅe nayon ḅe ḅamaaka, haaltoḅe ko Laamdo loowi e mum'en koo. ¹⁰ Nde min paḅḅunoo don ndee, gorko loowaado konngol Laamdo biyeteedo Agabus iwri Yahuudiya. ¹¹ O wari e amen, o ḅami kumorgol Pool, o haḅḅi juude makko e koyde makko, o wii:

—Ruuhu Ceniido wii: nii Yahuudiyankooḅe wonḅe Urusaliima ḅee kaḅḅirta jeydo ngol kumorgol oo, ngada dum e juude heeferḅe.

¹² Nde min nani dum ndee, minen e jeyaaḅe don ḅee fuu, min ndaardi Pool pati ḅabba Urusaliima.

¹³ Pool jaabii, wii:

—Kodum wadi so odon mboya, odon taya ḅernde am? Miin, mido lanndinanii ko wanaa haḅḅeede

* **21:8** Golle Nelaabe 6.1-6; 8.5

tan, mido lanndinani fay maayde Urusaliima saabe innde lisaa Joomiraado oo.

¹⁴ Nde min ndonkunoo waylitinde mo ndee, min celi e makko, min mbii:

—Yo muuyde Joomiraado laato!

No Pool yottorii Urusaliima e no hawritiri e Yaakuuba

¹⁵ Caggal deen balde, min lanndinii, min njabbiti Urusaliima. ¹⁶ Yoga e taalibaaɓe Kaysariyankoobe njaadi e amen, nabi min galle gorko biyeteedo Manason, jeyaado Kiprus, laatiido taalibbo gila ko ɓooyi, yalla miden jippanoo dum.

¹⁷ Nde min njottii Urusaliima ndee, sakiraaɓe ɓee njaɓborii min weltaare. ¹⁸ Janngo mum, min njaadi e Pool to Yaakuuba. Hooreeɓe deental goondinɓe ɓee fuu ana tawanoo ton. ¹⁹ Caggal ko o jowti ɓe koo, o haalani ɓe huunde fuu ko Laamdo wadani yimɓe ɓe nganaa Yahuudiyankoobe saabe golle makko. ²⁰ Nde ɓe nani dum ndee, ɓe njetti Laamdo. Be mbii Pool:

—Sakiike, hono foti ujunaaji Yahuudiyankoobe njii-ɗaa ko ngoondini, haya faa hannde eɓe tiinnii e jokkude Sariya Muusaa oo. ²¹ Be kaalanaama ada janngina Yahuudiyankoobe wonɓe hakkunde leji goddi njoppa Sariya Muusaa, mbii-ɗaa pati taada sukaaɓe muudum'en kasen, pati njokka neesuuji dii kasen. ²² Ndennoo, hono ngadaten? Sabi min tayorii ɓe nanan a warii. ²³ Wadu ko min kaalante koo. Miden njogii doo worɓe nayon ɓamanɓe Laamdo fodoore. ²⁴ Naɓu ɓe cennidaa hoore maa e maɓɓe, njooɓa ko ɓe kaani yooɓe koo, yalla eɓe mbaawa laɓeede. Yimɓe fuu anndan ko haaletenoo e maa koo fuu wanaa goonga, ɓe

anndan kasen aan e hoore maa, ada jokki Sariya Muusaa. ²⁵ Goondinbe iwbe e leji goddi bee, min mbinndii e mum'en ndeentoo e ko hirsanaa tooru-uji e yiyyam e jiibudi, kanum e jeenu.

²⁶ Pool bami nabi worbe bee, yaadi e mum'en. Jango mum, be cennidaa. O naati Suudu Dewal Mawndu nduu, o haalani yottinoobe sadaka palaade sennugol dee kibbi, faa gooto e maabe fuu wadane sadaka.

No Pool nanngiraa ley Suudu Dewal Mawndu

²⁷ Nde balde jeddi dee badinoo hiibude ndee, yoga e Yahuudiyankooobe leydi Asiya njii Pool e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, be njirkiti yimbe bee fuu, be nanngi mo. ²⁸ Ebe ngulla, ebe mbiya:

—Israa'iilankooobe, paabee min! Oo woni gorko janginoowo yimbe e ley nokkuuje dee fuu ana bekkisoo yimbe lejol meeden, ana bekkisoo sariya meeden oo, ana bekkisoo nokku ceniido oo. Jooni kaa, o waddii fay Yunaninkooobe e ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O sobinii oo nokku ceniido!

²⁹ Walaa ko be mbiiri non so wanaa be njiino Torofim Efeesunke oo ana wondi e Pool ley ngalluure ndee. Be cikkiino Pool naanniino mo e ley Suudu Dewal Mawndu nduu.

³⁰ Jirkitagol ngol huubi ngalluure ndee. Yimbe ana njaltira tatteeji dii fuu. Be nanngi Pool, be ndaasi dum faa be njaltini dum Suudu Dewal Mawndu nduu, be uddi dame dee oon wakkati fuu. ³¹ Nde be tewti faa be mbara Pool ndee, tawi hooreejo sordaasi'en oo humpitike Urusali-ima fuu ana darorii koyngal gootal. ³² Don e don, o bami sordaasi'en e mawbe muudum'en, o dogani be. Nde yimbe bee njii mo kanko e sordaasi'en bee

ndee, ɲootti fiide Pool. ³³ O battii Pool, o yamiri Pool nanngée, o wii haɓɓiree calali ɗiɗi, o lamndii kaɲum yo homo e koɗum waɗi? ³⁴ Jamaa oo ana wulla. Bee ana ngulla geɗel, ɓee too ana ngulla gonggel. Nde wonnoo jirkitaare ndee haɗii mo faamde, o yamiri Pool naɓee to huɓeere too. ³⁵ Nde Pool wari faa ɲabba kalikali huɓeere oo ndee, sor-daasi'en ɓee ndoondii mo saabe jirkitaare jamaa oo, ³⁶ sabi yimɓe heewɓe ana njokki e makko ana ngulla, ana mbiya:

—War mo!

No Pool jaaborii Urusaliimankooɓe

³⁷ Nde ɓe ngari faa ɓe naanna mo e damal huɓeere ngal ndee, Pool wii hooreejo oo:

—Ana daganoo kam mi haalda e maa naa?

Oon wii mo:

—Ee? Aɗa waawi yunaninkooɓe naa?

³⁸ Ndennoo wanaa aan woni Misiranke gaɗuɗo murtere ko ɓooyaali, wardi e waroobe ko'e ujunaaji nayan, naɓi ɗum'en ley ladde jeereende oo?

³⁹ Pool jaabii, wii:

—Miin, mi Yahuudiyanke pindo Tarsus ley leydi Silisi, e ndee ngalluure nde wanaa ɲooɓunde njeyaa-mi. Mido ɲaage nduɲano-ɗaa kam mi haalda e yimɓe ɓee.

⁴⁰ O duɲanii ɗum. Pool darii e dow ɲabbirde ndee, huncani yimɓe ɓee junngo. Nde ɓe ndeyyininoo ndee, o haali e ibaraninkooɓe, o wii:

22

¹—Sakiraaɓe e baabiraaɓe, kettinee jooni faa mi fammina on mi waɗaali ko boni.

² Nde 6e nani ibaraninkoore o haaldata e ma66e ndee, 6e ndeyyinii teen. O wii:

³ —Mi Yahuudiyanke pindo Tarsus ley leydi Silisi. Kaa do Urusaliima doo mawnu-mi. Gamaliyel wonnoo moobbo am. Kanko janngini kam sariya njaatiraa6e meeden oo faa paamu-mi. Mido jootunoo e Laamdo hono no on fuu ngorru-don hannde nii. ⁴ Mi torrii jokku6e ngol doo Laawol 6ee faa maayi. Mi nanngii wor6e e rew6e, mi uddii dum'en kasu. ⁵ Jottinoowo Sadaka Mawdo e waalde Saahii6e 6ee fuu ana ceettanoo kam kajum'en duu. Ke6u-mi e ma66e kasen talki faa mi holla sakiraa6e ma66e won6e Damas 6ee, njaa-mi ha66oyde jokku6e laawol Iisaa won6e ton 6ee, faa mi wadda dum'en Urusaliima yalla ana caree.

⁶ Njaa-mi faa 6adii-mi Damas, wakkati hakkunde naange, fooyre mawnde iwi dow kammu, yaayni, filii kam. ⁷ Caamu-mi e leydi, nan-mi daande ana wiya kam: «Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam?» ⁸ Njaabii-mi, mbii-mi: «Aan homo, gido Laamdo?» O wii kam: «Miin, Iisaa Nasaraatunke mo torru-daa oo.» ⁹ Wondu6e e am 6ee njii fooyre ndee, kaa 6e nanaali daande kaaldudo e am oo. ¹⁰ Nden, mbii-mi: «Joomiraado, kodum ngadan-mi?» Joomiraado wii kam: «Imma, yaa Damas, a haalante ton ko njamire-daa ngadaa koo fuu.» ¹¹ Wondu6e e am 6ee dowi kam faa ley Damas, sabi fooyre ndee wumniino kam no nde sattiri yaaynude.

¹² Ananiyas yo gorko kuldo Laamdo, jokkudo Sariya Muusaa, mo Yahuudiyankoo6e hodu6e ton fuu ceettii moyyo oo, ¹³ wari, darii yeeso am, wii

kam: «Sool, sakiike, wumtu!» Don e don njii-moo-mi. ¹⁴ O wii: «Laamdo njaatiraabe meeden oo subike ma yalla ada annda sago muudum, njiyaa Pooccitiido oo, nanaa haala muudum. ¹⁵ Sabi aan seettantoo mo yeeso yimbe fuu ko njii-daa e ko nan-daa. ¹⁶ Jooni, kodum ndoomataa? Imma, loote-daa lootogal batisima, njaafire-daa luutti maa e noddude innde Joomiraado.»

¹⁷ Caggal mi wirfitike Urusaliima, mido rewa Laamdo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, faa won ko yellitii e am, ¹⁸ nden njii-mi Joomiraado, wii kam: «Heja law, yaltu Urusaliima, sabi be njabataa seedaaku mo ceettanto-daa kam oo.» ¹⁹ Njaabii-mi, mbii-mi: «Joomiraado, ebe anndi mido yahannoo ley cuudi baajordi dii fuu, mido ud-dannoo mido fiyanoo goondinbe ma bee. ²⁰ Nde yiiyam Eciyen seede maa oo yuppetee ndee, mido darii, edum weli kam ko o waraa koo, miin haybannoo kaddule warbe mo bee.» ²¹ Joomiraado jaabii kam, wii: «Yaa, mi nelete to woddi to yimbe be nganaa Yahuudiyankoo.»

No Pool wiiri yo Romanke

²² Ebe kettinanii mo faa o haali ngol konngol. Nden be ngulli, be mbii:

—Ittu mo e leydi ndii! Hono oo haanaa wuurde!

²³ Ebe ngulla, ebe mbeeynaa saayaaji maabe, ebe immina colla. ²⁴ Hooreejo oo yamiri Pool nabee to ley huweere too, lamndoree piide faa be annda ko saabii so jamaa oo ana wulla e makko hono nii. ²⁵ Nde be kabbi mo faa be piya mo ndee, o wii mawdo gondo don oo:

—Ana daganoo on piyon Romanke sako mo saraaka naa?

²⁶ Nde mawdo oo nani dum ndee, haalanoyi hooreejo oo, wii:

—Ada anndi ko kosu-daa faa ngadaa naa? Gorko oo yo Romanke non!

²⁷ Nden hooreejo oo yehi to Pool, lamndii dum, wii:

—Haalanam, soobee fuu a Romanke naa?

Pool jaabii, wii:

—Kaɗum!

²⁸ Hooreejo oo jaabii, wii:

—Miin, so wanaa njobu-mi kaalisi keewdo nde kebu-mi laataade Romanke.

Pool wii mo:

—Miin, mi finii mi tawii mi kaɗum.

²⁹ Don e don anniyiibe fiide mo faa tilsina mo haaltude bee njalti. Hooreejo oo huli, sabi anndii Pool yo Romanke, haɓɓiino dum.

No Pool nabiraa yeeso waalde Saahiibe

³⁰ Janngo mum, kammari hooreejo oo ana yidunoo taylorde ko Yahuudiyankooɓe bee ngulanirii Pool, humti dum, yamiri hooreeɓe yottinoobe sadaka e waalde Saahiibe ndee fuu kawrita. Caggal dum, o waddi Pool, o darni dum yeeso maɓɓe.

23

¹ Pool yeewi waalde Saahiibe bee, wii:

—Sakiraaɓe, hakkille baaltiido nguurdu-mi yeeso Joomiraado gila pinu-mi faa yottaade jalooma hannde oo.

² Nii Ananiyas, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, yamiri darinoobe bannge makko bee piya mo e hunduko. ³ Nden, Pool wii mo:

—Laamdo fiyete, aan kokowol dawninaangol! A joodoto faa cariraa kam Sariya Muusaa, ko njamir-daa mi fiyee koo a luuttii Sariya Muusaa.

⁴ Darinoobe don bee mbii Pool:

—A yennan Jottinoowo Sadaka Mawdo mo Laamdo subii oo naa?

⁵ Pool jaabii, wii:

—Sakiraa6e, mi anndaa o Jottinoowo Sadaka Mawdo, sabi mido anndi ana winndii: «Pati yennu hooreejo lejol maa!»*

⁶ Nde wonnoo Pool ana anndi yoga e Saahii6e bee yo Saduki'en, yoga mum'en yo Farisa'en, duki semmbe, wii:

—Sakiraa6e, miin mi Farisanke, bii Farisanke. Saabe fawgol jikke e immital maay6e carirtee-mi.

⁷ Nde o haalnoo dum ndee, Farisa'en bee e Saduki'en bee njeddondiri, deental ngal feccii.

⁸ Tawi Saduki'en ana mbiya immital walaa, malaa'ika'en ngalaa, ruuhuuji ngalaa, kaa Farisa'en ana ngoondini dum fuu. ⁹ Duko ngoo beydii mawnude. Yoga e dunkee'en Sariya heedan6e Farisa'en bee ndarii, immini duko manngo, ana mbiya:

—Walaa fuu ko boni ko min njii e oo gorko. Ana waawi taweede ruuhu naa malaa'ika haaldi e makko!

* 23:5 Pergu 22.27

¹⁰ Jeddi dñi mawni faa hooreejo sordaasi'en oo huli pati Pool seekee. Dum wadñi so o yamiri sordaasi'en njippoo to deental too, itta Pool e juude yimbe 6ee, nafta dum to hu6eere too.

¹¹ Jemma jokku6o hen oo, Joomiraado darii yeeso Pool, wii dum:

—Pati hul! No ceettanori-daa kam ley Urusali-ima nii, ana haani ceettanoro-daa kam non Roma duu.

No Yahuudiyankoobe ngadiri gaddal faa mbara Pool

¹² Nde weetunoo ndee, Yahuudiyankoobe 6ee ngadi gaddal, kunii naamataa njarataa gila doo faa mbara Pool. ¹³ Wannoo6e ngal gaddal 6ee ana 6uri capande nayon gorko. ¹⁴ Be njehi to hooree6e yottinoobe sadaka e maw6e, 6e mbii:

—Min kunike hunoore fay huunde min naamataa min njarataa gila doo faa min mbara Pool. ¹⁵ Jooni, onon e waalde Saahii6e 6ee, mbiyee hooreejo sordaasi'en oo waddana on Pool, mbiyon o6on njidi faamtindaade ko o haalannoo koo. Minen, miden lanndinii faa min mbara mo gila mo yottaaki.

¹⁶ Baadii Pool gorko nani haala gaddal ngal, yehi to hu6eere too, naati, humpiti Pool. ¹⁷ Pool noddi gooto e maw6e sordaasi'en 6ee, wii dum:

—Na6u oo suka gorko to hooreejo too, sabi won ko o yidi haalande dum.

¹⁸ Mawdo sordaasi'en oo na6i mo to hooreejo muudum too, wii dum:

—Nanngaado biyeteedo Pool oo noddi kam, naagii kam mi wadda oo suka gorko to maa, sabi won ko oon yidi haalande ma.

19 Hooreejo oo nanngi junngo makko, sawdintini mo, wii:

—Kodum kaalantaa kam?

20 O wii dum:

—Yahuudiyankoo6e kaaldii, kawrii, ndaardete janngo yalla ada waddana dum'en Pool yeeso waalde Saahii6e 6ee, 6e nanndinkinoo e yi66e faamtindaade ko o haalannoo koo. 21 Pati nja6anaa 6e! Sabi ko 6uri wor6e capand6e nayon e ma66e ana jugganii mo, kunike jaamataa njarataa so mbaraali mo. Be lanndinike, e6e ndoomi yamiroore maa.

22 Hooreejo oo wii suka gorko oo:

—Pati haalan fay gooto a haalanii kam dum.

O yoppi dum witti.

No Pool neldiraa Kaysariya

23 Caggal dum, o noddi maw6e sordaasi'en makko didon, o wii dum'en:

—Moobtee wor6e teemed6e didon e waddii6e pucci capand6e njedd6on, kajum e teemed6e didon jom'en gaawe. On fuu, lanndinee yaade Kaysariya wakkati jeena6o jemma. 24 Ka66ee pucci faa na6iron Pool e dow jam, to Filikus goforneer oo too.

25 Hooreejo oo winndi oo 6ataaki:

26 Miin, Kalawdiyus Lisiyas, mido jowte, aan Filikus goforneer teddudo oo.

27 Gorko mo neldu-maa-mi oo, Yahuudiyankoo6e nanngunoo dum, anniyii warde dum. Nde kumpitinoo-mi o Romanke ndee, naatu-mi hen, miin e fedde sordaasi'en ndee, mbiltu-moo-mi. 28 Nde wonnoo mido yidi

faamde ko 6e ngullanirii mo ndee, ngaddu-moo-mi yeeso waalde Saahii6e ma66e. ²⁹ Taw-mi banngal sariya ma66e tan 6e ngullanirii mo, kaa ko o wullanaa e muudum koo, waawaa waddande mo wareede naa uddeede. ³⁰ Caggal dum, martu-mi kumpa Yahuudiyankoobe ndawridii faa nannga mo. Dum wadi so neldumaa-mi mo don e don, njamir-mi wullaniibe mo 6ee duu njaha to maa.

³¹ Sordaasi'en 6ee ngadi ko njamiraa koo, 6ami Pool ley jemmaaku, nabi dum faa Antibatiris.

³² Janngo mum, sordaasi'en yaarannoo6e koyde 6ee mbirfitii to hu6eere too, daldi Pool waddiibe pucci 6ee njottinoya dum. ³³ Nde 6een njottinoo Kaysariya ndee, ndokki goforneer oo bataaki oo, kolli dum Pool. ³⁴ Nde kaananke oo janngi bataaki oo ndee, lamndii hoto o jeyaa. Nde o nani Silisi Pool jeyaa ndee, ³⁵ o wii dum:

—So wullaniibe ma 6ee ngarii, mi nanan haala maa.

O yamiri oon mo6toyee to suudu laamordu Hirudus too.

24

No Pool wulliranaa to Filikus

¹ Balde joy caggal muudum, Ananiyas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo yottii Kaysariya ana wondi e yoga e maw6e 6ee, kajum e dunkee sariyaRomankoo6e biyeteedo Tartulus. Be ngullanii Pool to goforneer oo. ² Nde Pool noddaa ndee, Tartulus fuddi wullanaade mo yeeso kaananke oo, wii:

—Filikus kaananke teddufo, laamu maa wad-danii min jam booyfo, kasen jeejal maa waylitii lejol ngol sanne. ³ Dum fuu saabe maa min kebiri tatteeji fuu, min njettii ma sanne. ⁴ Mi yidaa joonde ndee juuta, kaa mido ndaarde saabe moyyuki maa, kettinano-daa min seeda. ⁵ Min tawii oo doo gorko yo bondo sanne, gaddoowo fitina hakkunde Yahuudiyankooŋe wonŋe e aduna oo 6ee fuu. O hooreejo diina Nasaraatunkooŋe oo. ⁶ O naatii e soŋinde Suudu Dewal Mawndu nduu, dum nee min nanngii mo. [⁷*] ⁸ Aan e hoore maa, lamndo-daa mo, paamaa ko min ngullanirii mo koo fuu.

⁹ Yahuudiyankooŋe tawdaaŋe e makko 6ee mbii non jaati worri.

¹⁰ Nde goforneer oo hokkunoo Pool haala ndee, jaabii:

—Mido anndi wadii duubi ada sara ngol lejol. Dum wadi so mido seyoro liddi am ddi. ¹¹ Buraa balde sappo e didi ko ngar-mi Urusaliima faa mi rewa Laamdo. So a taykiima, aan e hoore maa, a tawan hono non worri. ¹² Fay gooto tawaali kam mido hiitondira e neddo naa mido jirkita jamaa, wanaa e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wanaa e ley cuudi baajordi, wanaa e ley ngalluure ndee. ¹³ Be mbaawaa tabintinde ko 6e ngullanirii kam e muudum jooni koo. ¹⁴ Kaa mido jabi yeeso maa: mido rewri Laamdo njaatiraabe meeden oo diina mo 6e mbiyata diina peneejo oo. Mido goondini ko winndaa e Tawreeta Muusaa koo e ko winndaa

* **24:7** E dereeji booydi ddi, yoga ana beyda aaya 7:Miden njidi sarde mo sariya amen, tawi Lisiyas hooreejo sordaasi'en oo ittirii mo e juude amen semmbe, yamiri wullaniibe mo 6ee ngara yeeso maa.

e dewte annabaafe koo fuu. ¹⁵ Kasen duu mido fawi jikke am e Laamdo mo be pawu jikke maabe e muudum kambe duu oo, o wuurtinan foocitiibe e be poocitaaki fuu. ¹⁶ Dum saabii so tiinnitii-mi yalla ana laatanoo kam hakkille baaltiido jannde fuu ko waldaa e feloore yeeso Laamdo e yeeso yimbe.

¹⁷ Caggal duubi keewdi, ngartu-mi faa mi wadana yimbe am dokke, mi itta sadakaaji. ¹⁸ E ley majjum be tawi kam e ley Suudu Dewal Mawndu nduu caggal mi sennaama, mi waldaa e jamaa, mi waldaa e dillere. ¹⁹ Yoga e Yahuudiyankoo be leydi Asiya wonnoobe don, been kaannoo warde wullanaade kam yeeso maa, so tawii won ko be ngullantoo kam. ²⁰ Naa bee doo, kajum e hoore mum'en kaala boofi di njii e am nde ndarinoo-mi yeeso waalde Saahiibe ndee, ²¹ so wanaa konngol gootol ngol ndarii-mi so ngullu-mi, mbii-mi: «Saabe immital maaybe carirton kam hannde!»

²² Nde Filikus nannoo dum ndee, riiwiti be e dow no mo anndiri diina oo. O wii:

—So Lisiyas hooreejo oo warii, mi saran haala moodon kaa.

²³ O yamiri mawdo sordaasi'en oo hayba Pool, wadana dum mosolaa, pati hada fay gooto e yibbe muudum bee gollande dum naa warde e muudum.

²⁴ Balde seeda caggal muudum, Filikus wardi e jom suudu muudum Yahuudiyanke biyeteedo Durusilla. O neli Pool waddoyee, o nanii ana haala haala goondinal Iisaa Almasiihu. ²⁵ Kaa nde Pool haalannoo haala foocitaare e nantaare e sariya garoowo ndee, Filikus huli, wii:

—Jooni kaa, gasii, yaa! Nde ke6indii-mi fuu, mi nodditete.

²⁶ O miilii Pool hokkan mo kaalisi. Dum saabii so omo nodda dum cili keewdi faa 6e ngaajodoo.

²⁷ Kaa nde dum hebunoo duubi didi ndee, Porsiyus Festus loomtii Filikus, laatii kaananke. Nde wonnoo Filikus ana yidi seynude Yahu-udiyankoo6e 6ee, yoppi Pool e ley kasu oo.

25

No Pool jaagorii sariya mum nabee to kaananke Roma

¹ Balde tati caggal ko Festus wari e ley leydi ndii koo, iwi Kaysariya, yehi Urusaliima.

² Don, hooree6e yottinoo6e sadaka e maw6e Yahuudiyankoo6e ngari to makko ngullitanii Pool. Be ndaardi mo soobe ³ o hokka 6e Pool, 6e ngadda dum Urusaliima, sabi e6e tewta no 6e njanira mo, 6e mbara mo. ⁴ Festus wii Pool ana uddii kasu Kaysariya too, kanko e hoore makko o birfitoto6o ton law. ⁵ O wii:

—Maw6e moodon ngara njaada e am Kaysariya, ngullanoo gorko oo so tawii won ko wadi.

⁶ Festus fa66idaali e ma66e ko buri balde jetti naa sappo, caggal dum, o regii o feewi Kaysariya. Janngo mum, o joodoyii to sarirde too, o yamiri Pool waddee. ⁷ Nde Pool yottii ndee, Yahuudiyankoo6e iw6e Urusaliima 6ee piliu dum, kappi dum kudde bonde keewde, de ngalaa daliili. ⁸ Pool jaabii, ana wiya:

—Mi meedaali toonude, wanaa sariya Yahu-udiyankoo6e oo, wanaa Suudu Dewal Mawndu nduu, wanaa kaananke Roma mawdo oo.

⁹ Nde wonnoo Festus ana yidi seynude Yahu-udiyankooɓe ɓee, lamndii Pool, wii:

—Ada jaɓa yaade Urusaliima faa miin e hoore am mi saroya ton kabaaru maa oo naa?

¹⁰ Pool wii:

—E sarirde kaananke Roma mawɗo ngon-mi, ɗo kaan-mi sareede ɗoo. Mi toɗjaali Yahu-udiyankooɓe ɓee, no aan e hoore maa anndir-ɗaa ɗum nii. ¹¹ So tawii miin toɗji, mi wadii ko foti warde kam, mi salataako wareede. Kaa so fay huunde e ko ɓe kappi kam koo wanaa goonga, fay gooto waawaa wattude kam e juude maɓɓe. Sariya am ɓettinee, yaha to kaananke Roma mawɗo oo.

¹² Caggal nde Festus haaldi e howruube muudum, jaabii, wii:

—Sariya maa ɓettinee to kaananke Roma mawɗo njid-ɗaa, ɗum nee, a ɓettinte yaade to kaananke Roma mawɗo!

No Pool waddiraa yeeso Agirippa e Barniki

¹³ Balde seeda caggal muudum, Agirippa kaananke oo e Barniki ngari Kaysariya jowtude Festus. ¹⁴ Nde ɓe paɓɓunoo ɗon balde seeda ndee, Festus haalani kaananke oo haala Pool, wii:

—Won gorko mo Filikus yoppi ɗoo e kasu. ¹⁵ Nde njaa-mi Urusaliima ndee, hooreɓe yottinoobe sadaka e mawɓe Yahuudiyankooɓe kaalanii kam haala makko, jaagiima mi sara mo. ¹⁶ Njaabii-mi ɓe: Romankooɓe neesoraaki sarde nedɗo tawee jooddaaki e happuɓe ɗum ɓee, jaaboo ɗum'en.

¹⁷ Nde ɓe moobtinoo so ɓe ngari ɗoo ndee, miin nee, mi neemtinaali fay huunde. Janngo mum, njoodoyii-mi to sarirde too, njamir-mi gorko oo

waddee. ¹⁸ Nde wullaniibe mo bee ndarii bange makko ndee, ngaddaali fay feloore wootere e ko miilannoo-mi koo. ¹⁹ Be ngaddi e makko haalaaji banngal diina maabe, kaɗum e gooto biyeteedo Iisaa maaydo, mo Pool wiyata ana wuuri oo. ²⁰ Miin nii, haala wa'uka nii ana wemmbi kam, dum wadi so lamndi-moo-mi yalla omo jaba saroyeede Urusaliima naa? ²¹ Kaa o jaagiima kabaaru makko watee e juude kaananke mawdo oo, ndennoo njamir-mi o haybee doo faa mi heba neldude mo kaananke Roma mawdo oo.

²² Agirippa wii Festus:

—Mido yidi hettinaade oo gorko, miin e hoore am.

Festus wii:

—A hettinto mo jango.

²³ Jango mum, Agirippa e Barniki ngardi e fuukinaare mawnde, naati e ley sarirdu nduu, kambe e hooreebe sordaasi'en bee e mawbe ngalluure ndee. Festus yamiri Pool waddee. ²⁴ Festus wii:

—Agirippa kaananke e deental tawaaabe doo! On njii oo gorko. Yahuudiyankooobe fuu ngullanike mo ga am ley Urusaliima e doo fuu, ebe ngulla ebe mbiya o haanaa yoppeede o wuura. ²⁵ Miin e hoore am, mi tawii o wadaali fay huunde ko haani warde mo. Kaa nde wonnoo kanko e hoore makko o jaagiima sariya makko bettinee, nabee to kaananke Roma mawdo oo, mi fellisii neldude mo ton. ²⁶ Mi walaa tayoral fuu e makko ko kaan-mi winndude e kaananke oo. Dum wadi so ndarnu-moo-mi yeeso moodon on fuu, faa dum teenja e maa, aan Agirippa kaananke oo, yalla so en kettinike haala makko, mido heba ko mi

winnda. ²⁷ Sabi dum gasataa no kasunke neldirtee kaananke mawdo oo tawee ko nanngiraa koo hollitaaka faa laaba.

26

¹ Agirippa wii Pool:

—A hokkaama haala, haal haala maa.

Nden, Pool hunci junngo, jaabii, wii:

² —Agirippa kaananke, mi seyorike hujjaade yeeso maa hannde ko Yahuudiyankooፎ ngullanirii kam koo fuu. ³ Sabi ada anndi neesu-uji Yahuudiyankooፎ e haalaaji muudum'en fuu. Saabe majjum mido jaage, mujaa, kettinano-daa kam.

⁴ Yahuudiyankooፎ fuu ana anndi no nguurdumi gila mi cukalel tusukel. Eፎe anndi no ngorrunoo-mi e ley suudu baaba am e ley Urusaliima fuu. ⁵ Eፎe anndi gila arannde, so ፆe njaፆii seettaade: mido jokki laawol diina amen ፆurngol tiidude ngol, mido hiisodaa e Farisa'en.

⁶ Jooni, mi darike faa mi saree saabe mi fawii jikke am dow fodoore nde Laamdo wadani njaatiraaፆe meeden ndee. ⁷ Leni meeden sappo e didi dii ana pawii jikke muudum e tabital fodoore ndee, ana ndewira soobee jemma e jalooma. Kaananke, saabe oo jikke Yahuudiyankooፎ ngullanorii kam! ⁸ Ko saabii so onon Yahuudiyankooፎ miildon Laamdo waawaa immitinde maayፆe?

⁹ Miin e hoore am, e ፆettaade mi tayoriino mido haani bonnude innde Iisaa Nasaraatunke oo, no laatorii fuu. ¹⁰ Dum woni ko ngadu-mi Urusaliima. Hooreፆe yottinoፆe sadaka ፆee njarraninoo kam mi udda seniibe heewፆe e kasu. Nde ፆe caranoo ፆe wareteeፆe ndee, mido yarii dum. ¹¹ Mi torrii

6e cili keewdi e cuudi baajordi dii fuu, mi tilsinii 6e mbonkoo Joomiraado. Torra am e ma66e ana mawnunoo sanne faa mido tawoyannoo 6e ley geelle janane.

¹² Hono non njaaru-mi Damas nde hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee njarranii kam ndee.

¹³ Kaananke, mido e laawol wakkati hakkunde naange, njii-mi fooyre ana iwa dow kammu ana filoo kam, miin e yaadu6e e am 6ee fuu. Fooyre ndee ana 6uri naange jalbude. ¹⁴ Min fuu, min caami e leydi, nan-mi daande ana wiya kam e ley ibaraninkoore: «Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam? So ndemoori wii saloto ko nanngudo ginol mum wadata fuu, beydan naawnaade.»

¹⁵ Njaabii-mi, mbii-mi: «Aan homo, gido Laamdo?» Joomiraado wii: «Miin, Iisaa mo torru-daa oo.

¹⁶ Imma dara, sabi mi 6annganii ma mi subike ma faa ngollanaa kam, ceedano-daa kam ley ko njii-daa koo e ko anniyii-mi 6annginanoyde ma caggal hannde. ¹⁷ Mi reenete e Yahuudiyankoobe e yim6e leji goddi, 6e nelan-maa-mi e muudum jooni 6ee, ¹⁸ yalla ada feerta gite ma66e, 6e iwa e nimre, 6e ngarta e fooyre, 6e iwa e junngo Ibiliisa, 6e ngarta e Laamdo, 6e ke6a yaafeede luutti, 6e ndonida e sennaabe 6ee saabe ko 6e goondini kam koo.»

¹⁹ Kaananke Agirippa, dum wadi so mi salaaki dowtanaade ko njii-mi, ko iwrani kam dow kammu koo. ²⁰ Be mido adoo waajaade fuu yo yim6e Damas e yim6e Urusaliima e piilol Yahuudiya fuu. Caggal dum, njokkin-mi hen

yim6e leji goddi tuuba, ngarta e Laamdo, ngolla golleeji kollitooji 6e tuubii. ²¹ Saabe dum

Yahuudiyankooɓe nanngiri kam ley Suudu Dewal Mawndu nduu, tewti warde kam. ²² Kaa faa hannde, Laamɗo ana reeni kam. Mido seettanoo tedduɓe e lo'ube. Mi waajataako fay huunde so wanaa ko annabaaɓe e Sariya Muusaa kaali waroyan koo: ²³ Almasiihu torroto, adoo maayɓe immitaade. Caggal ɗum, o waajoto fooyre, ko wanaa yimɓe meeden tan, o waajoto lepi godɗi duu.

²⁴ Nde Pool haalata ɗum ndee, Festus jahii ja-haango manngo, wii:

—Pool, a haandii! Heewgol maa anndal ngol haandinii ma!

²⁵ Pool jaabii, wii:

—Teddudo, mi haandaali. Ko kaalan-mi koo yo haalaaji goondudi, jogiidi maanaa. ²⁶ Agirippa kaananke oo ana anndi kudde dee. Dum wadi so mido hoolii haalde ɗum yeeso makko. Sabi mido tayori fay huunde noobanaali mo hen, sabi ɗum wadaali e cuucuukka. ²⁷ Kaananke! Ada goondini annabaaɓe naa? Mido anndi ada goondini!

²⁸ Agirippa wii Pool:

—Seeda tan hadete wadude kam neddo Iisaa.

²⁹ Pool jaabii, wii:

—Yaawi taadi fuu, mi jaagoto Laamɗo faa aan e hettintooɓe kam jooni ɓee fuu laato-don ko ngon-mi koo, tawee ɓoggol e calali ngalaa e mon.

³⁰ Kaananke oo e goforneer oo e Barniki e jood-dinooɓe e muudum'en ɓee fuu immii. ³¹ Nde ɓe njalti suudu nduu ndee, eɓe mbiyondira:

—O wadaali ko haani warde mo naa ko haani uddude mo kasu.

³² Agirippa wii Festus:

—Omo waawnoo yoppiteede so o wiyaalino sariya makko bettinee naʒee to kaananke Roma mawdo oo.

27

No Pool neldiraa Roma

¹ Nde jaarugol amen Italiya laana tabitinnoo ndee, Pool e kasunkooʒe wobbe ngadaa e junngo mawdo sordaasi'en biyeteedo Yuliyus, jeyaado e fedde sordaasi'en kaananke Roma mawdo oo.

² Min naati laana geeci iwka Adaramatiya njahoowa so ana faɗa ley leydi Asiya, min ndeerti. Miden ngondi e Aristarka gorko Makedoniyanke iwoowo Tesaloniiki. ³ Janngo mum, min njottii Sidon. Yuliyus wadani Pool mosolaa, duɗanii dum yaha to yiɓbe mum yalla ana paaboroo dum ko hasindini e mum. ⁴ Nde min iwi don ndee, min battitii fonngo ruunde Kiprus, sabi e henndu min peewtunoo. ⁵ Min lummbiri maayo geeci ngoo hedde Silisi e Pamfiliya, min njottii Mira ley leydi Lisiya. ⁶ Don, mawdo sordaasi'en oo heɓani min laana iwka Aleksandiri ana fa'i Italiya, naanni min hen.

⁷ Balde kuurde laana amen kaa wadi ana yaara seese. Semmbe e doole min njottorii danjeere Kinidus. Nde wonnoo henndu nduu hadii min yawtude ndee, min lummbiri Salmone. Gila don min takkii e fonngo ruunde Kereta. ⁸ Nde min yabborinoo don semmbe e doole ndee, min ngari e nokku biyeteedo Hodorde Lobbere nde woddaa e ngeenndi Lasiya.

⁹ Nde wonnoo min paɓɓii sanne ndee, dawirde laana geeci hulɓiniima sabi pannde hooreteende

bettike, jaangol ngol duu fuddii. Pool ana jeertina 6e, ¹⁰ ana wiya:

—Sakiraa6e, mi yii ngol doo dawol yo kee-woowol kunkooji e mursee, wanaa laana kaa e kaaki dii tan, ana waawi laataade yonkiiji men duu.

¹¹ Kaa mawdo sordaasi'en oo, haala mawdo laana oo kajum e joomiika 6uri hoolaade, diina ko Pool haali koo. ¹² Danjeere nde 6e ngoni e muudum ndee, welaa dabbunde, dum wadi so 6ur6e heewde e won6e e laana 6ee mbii 6e njaha 6e tewta yottaade Feniksa, danjeere Kereta fewtunde e sobbundu hiirnaange 6aleeri e sobbundu hiirnaange saahal, yalla e6e ndabba ton.

¹³ Nde henndu iwrundu 6aleeri fuddi mooyde ndee, 6e cikki 6e mbaawan yottinde faandaare ma66e ndee. Be njabbini torooje dee, 6e takkii e fonngo Kereta, 6e mbirfitii. ¹⁴ Kaa caggal dum seeda, henndu mawndu wiyeteendu henndu funnaange saahal iwri to ruunde too, jippii. ¹⁵ Laana kaa hayti, min ndonki hadude henndu nduu na6ude ka. Dum wadi so min acci ka doya. ¹⁶ Nde min bettotoo duungel tusukel biyeteengel Kawda ndee, duungel ngel huuri min seeda e henndu, min cippiri don e laanawel tusukel ngel, min kewti ngel. ¹⁷ Nde 6e 6amtunoo ngel ndee, 6e 6ami 6oggi, 6e cacci e laana mawka kaa. Ko 6e kuli pati 6e njanoy e sobbundu Sirta koo, 6e jippini wiir oo, 6e njoppi eka doya. ¹⁸ Henndu nduu wibbi semmbe. Dum wadi so janngo mum 6e puddi tippaade donngal laana kaa. ¹⁹ E jalooma tata6o oo, 6e mbedorii juude ma66e kaaki laana ddi. ²⁰ Balde kuurde naange e koode fuu njiyataake.

No henndu nduu foti mawnude, min tayi jikke amen fuu e hisude.

²¹ Nde wonnoo yimbe 6ee pa66ii kebaali ko jaama, Pool darii hakkunde ma66e, wii:

—So on njaabiino haala am on iwaalino Kereta, dñi kunkooji e oo mursee hewtataakono en.

²² Jooni, mido haalana on: ceyee, sabi fay gooto e moodon yonki muudum mursataake, laana kaa tan mursetee. ²³ Jemma hanken, malaa'ika iwrii to Laamdo mo ndewan-mi oo warii e am, ²⁴ wii kam: «Pool, pati hul, a daroto yeeso kaananke Roma mawdo oo, Laamdo reenete aan e dawdube e maa 6ee fuu.» ²⁵ Ndennoo, tiinnee, sabi mido hoolii ko Laamdo haalani kam koo, hono non jaati worrata, ²⁶ kaa waajibi en njanoyan e ruunde.

²⁷ E ley jemma sappo e naya6o oo, nde min ndoydata e geeci Adiriyatiki ndee, wakkati hejjere jemma donnoobe laana kaa 6ee cikki 6adike fandude. ²⁸ Be tippii boggol ka66aangol ko teddi, 6e tawi luggeendi ndii yo hakke darde noogay. Be njehi yeeso seeda, 6e tippii kasen, 6e tawi luggeendi ndii yo hakke darde sappo e joy. ²⁹ Ko 6e kuli pati 6e njanoy e kaaye koo, 6e njippini torooje nay caggal laana kaa, ebe ndoomi beetee. ³⁰ Nde wonnoo donnoobe laana kaa 6ee ana njidunoo sobbitaade, 6e njippini laanawel pamarel ngel e ndiyam, 6e mbii ebe niboya torooje to yeeso laana kaa too. ³¹ Pool wii mawdo oo e sordaasi'en 6ee:

—So yimbe 6ee keddaaki e ley laana kaa, onon, on ndadataa.

³² Nden sordaasi'en 6ee tayi boggi nanngunoodi laanawel pamarel ngel dñi, njoppi ngel doyi.

³³ Nde badinoo weetude ndee, Pool ndaardi 6e fuu 6e jaama, wii:

—Hannde woni balde sappo e nay odon kettii on jaamaali fay huunde. ³⁴ Dum wadi so mido ndaarda on jaamon, yalla odon ndada, sabi fay gooto e moodon leebol hoore muudum solataa so saama.

³⁵ Nde o haalnoo dum ndee, o 6ami buuru, o yetti Laamdo yeeso ma66e 6e fuu, o helti, o fuddi jaamde. ³⁶ Nden 6e fuu 6e ceyii, kam6e duu 6e 6ami 6e jaami. ³⁷ Minen won6e ley laana kaa 6ee, min yim6e teemed6e didon e capande njeddon e njeegom. ³⁸ Nde 6e jaamnoo faa 6e kaari ndee, 6e 6ami caakuuji alkama gondi e laana kaa dii, 6e tippii di ley geeci yalla edum hoyfina ka.

³⁹ Nde weetunoo ndee, 6e coynii leydi, kaa 6e anditaali ndi. Be njii sobbundu e fonngo muudum. Be kawri 6e naban ton laana kaa so 6e mbaawii. ⁴⁰ Be tayi torooje dee, 6e njoppi de ley ndiyam dam, 6e njornjini boggi kumbeeje gurfirde dee. Caggal dum, 6e piilti wiir oo, 6e njabbini dum to hoore laana too, yalla henndu nduu ana duniyira ka yeeso. Be peewi fonngo ngoo. ⁴¹ Be porri e siwre, laana kaa higgi. Becce makka jibii e ley njaareendi ndii faa ka ronki dillinaade, bempeeje keli laaci makka.

⁴² Sordaasi'en 6ee anniyii warde kasunkoo6e 6ee pati fay gooto e ma66e yinoo so dogo. ⁴³ Kaa nde wonnoo mawdo sordaasi'en oo ana yidi danndude Pool, hadi 6e wadude anniya ma66e oo, yamiri waaw6e yinaade 6ee adoo fiyaade e ndiyam yeentoya, ⁴⁴ heddi6e 6ee, yoga muudum'en nanngi bamuuje laana kaa, yoga

nanngi taye makka. Hono nii 6e fuu 6e njottorii njoorndi e jam.

28

¹ Nde min ndaafi ndee, min nani ruunde ndee Malta wiyetee. ² Hoɗuɓe don 6ee njaɓɓorii min caahu mawɗo. Nde wonnoo oon wakkati kammu ana toɓa jaangol ana woodi, 6e kuɓɓi yiite, 6e njaɓɓii min faa min yuwloo. ³ Pool mooɓi leɗɗe, wedii e yiite ngee. Nguleefi kii yaltini e majje mboddi, ndi soppi junngo makko. ⁴ Nde hoɗuɓe don 6ee njii mboddi ndii ana weelta e junngo Pool ndee, mbiyondiri e ko'e muudum'en:

—Tayoral oo gorko yo barɗo hoore, taweede o dadii to geeci too fuu, hakkeji makko dii accataa mo wuura.

⁵ O ficci mboddi ndii e yiite ngee, dum torraali mo fay huunde. ⁶ Be miili o ɓuutan naa o saama don e don o maaya. Kaa nde 6e kettinoo faa ɓooyi ndee, 6e njii dum torriraali mo fay huunde, hakkillaaji maɓɓe mbaylitii e makko, 6e mbii o gooto e laamɗo'en 6ee.

⁷ Publiyuɗ, hooreejo ruunde ndee oo, ngesa muudum ana e sera nokkuure ndee. O jaɓɓiima min faa gasi, o jippini min, o saahii e amen, min ngadi to makko balɗe tati. ⁸ Hawri baaba Publiyuɗ ana lelii sellaa, jontaado, reedu muudum ana dogayiiyam. Pool yehi to makko, duwii, fawi juude muudum e makko, sellini mo. ⁹ Nde dum waɗunoo ndee, jawɓe wonɓe e ruunde ndee 6ee ngari, cellinaa. ¹⁰ Be teddini min teddeengal manngal. Nde min njahata ndee, 6e njooɓini min ko min kasindini e mum fuu.

No Pool dawiri iwde Malta yaade Roma

¹¹ Caggal lebbi tati, min naati e laana iwka Aleksandiri, ndabbunooka e ruunde ndee kaa, min mbitti. Eka *nenaa nenugol* Tooruuji Puneeki.*

¹² Min njottii ngeenndi mbiyeteendi Sirakusa, min ngadi don balde tati. ¹³ Min naati don, min takkii e fonngo geeci faa Regiyus. Janngo mum, hennu baleeri wifii. E ley balde didi min njottii Potiyoli. ¹⁴ Min tawi ton sakiraaabe, ndaardi min pabbaana dum'en yontere. Hono nii min njottorii Roma. ¹⁵ Nde wonnoo sakiraaabe wonbe Roma bee nanii garol amen, ngarii faa sakoro Abiya e nokku biyeteedo Jippule Tati sakkitaade min. Nde Pool yiinoo be ndee, yetti Laamdo, beydorii cuusal. ¹⁶ Nde min njottii Roma ndee, Pool dujananaa jippoo feere muudum, karum e sordaasi kayboowo dum oo.

No Pool waajorii ley Roma

¹⁷ Balde tati caggal muudum, Pool noddi mawbe Yahuudiyankooobe. Nde be moobtinoo ndee, o wii be:

—Sakiraaabe! Mi wadaali fay huunde ko luuttondirta kam e yimbe meeden bee naa aadaaji njaatiraaabe meeden dii, kaa mi nanngaama Urusaliima, mi wattaama e juude Romankooobe.

¹⁸ Nde been yeewi kabaaru am ndee, njidiino yoppude kam, sabi be tawaali e am fay daliili gooto kaando warde kam. ¹⁹ Kaa kammari Yahuudiyankooobe bee caliima mi yoppitee, dum waddani kam naagaade sariya am bettinee nabee to kaananke Roma mawdo oo, tawee mi happaali

* **28:11** E oon jamaanu, summbooobe laanaaji mbii kanji ndeenata dum'en.

lepol am ngol fay huunde. ²⁰ Dum wadi so noddu-mi on yalla mido yiya on mi haalana on. Mido haɓɓorii dii calali saabe mo Israa'iilankooɓe pawii jikke e muudum oo.

²¹ Be mbii mo:

—Min keɓaali bataaki iwɗo Yahuudiya kaaloowo haala maa. Kasen duu fay gooto e sakiraaɓe ɓee waraali humpita min naa haala ko boni ko ngaf-ɗaa. ²² Kaa miden njidi kaalanaa min ko njii-ɗaa e hakkille maa, sabi miden anndi diina mo njokku-ɗaa oo ana luurraa ley nokkuuje ɗee fuu.

²³ Be cartanii mo nde ɓe ngartata. Nalaande ndee yottii, heewɓe ngari kawriti to jippunde makko too. Gila beetee kecco faa caggal kiraade omo waajoo ɓe, omo fammina ɓe haala Laamu Laamɗo. Omo dallinoroo Tawreeta Muusaa e dewte annabaabe haala Iisaa. ²⁴ Yoga e maɓɓe jabi ko o haali koo, yogaaɓe njaɓaali. ²⁵ Nde ɓe caakotoo, tawi ɓe nganaa hawruɓe ndee, Pool ɓeydi hen konngol gootol, wii:

—Ruuhu Ceniido haalii goonga nde yottiniri haala annabi Esaaya, nde oon wii njaatiraabe moodon:

²⁶ «Yaa to ngol lepol mbiyaa dum:

On kettinto faa palon noppi, kaa on paamataa.

On yeewan faa puttinon gite, kaa on njiyataa.

²⁷ Sabi ngol lepol ɓernde mum yoorii.

Be cukkii noppi maɓɓe, ɓe mbumnii gite maɓɓe,

pati gite maɓɓe njiya, pati noppi maɓɓe nana,
pati hakkillaaji maɓɓe paama,

sako be ngarta mi sellina be.»†

²⁸ Pool jokkini hen, wii:

—Anndee, kisindam Laamdo neldaama be nganaa Yahuudiyankooƙe. Kambe be kettinto! [²⁹ ‡]

³⁰ Pool wadii duubi didi kibbi e ley suudu hasunoo nduu. Don o silminannoo warannoobe yeewde mo bee fuu, ³¹ omo waajoo Laamu Laamdo, omo janginira cuusal kabaaru Iisaa Almasiihu Joomiraado oo, walaa kaɗudo mo.

† **28:27** Esaaya 6.9-10 ‡ **28:29** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 29:Nde Pool haalnoo dii haalaaji ndee, Yahuudiyankooƙe bee mbitti ana ndukida hakkunde mum'en semmbe.

Aadi keyri: linjiila iisaa almasiihu New Testament in Fulfulde, Maasina

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maasina Fulfulde (Fulfulde, Maasina)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Fulfulde, Maasina

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

680239a9-8aa6-5bc3-b42f-dc560bee09b8